Nota Kaderstelling 2025-2028

Gemeente **Borne**

Voorwoord

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de Nota Kaderstelling 2025 - 2028 aan. Op basis van deze nota stelt u de kaders voor de begroting van 2025 en het meerjarenperspectief voor 2026 tot en met 2028 vast. Het raadsakkoord 2022 – 2026 en de programmabegroting 2024-2027 bevatten uitgangspunten voor deze nota Kaderstelling.

Deze nota kaderstelling bieden wij u aan in een tijd van onzekerheid. Onzekerheid door internationale spanningen en oorlogen. Hoewel er nu een hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028 “Hoop, lef en trots” is, is er onzekerheid over de formatie van een kabinet. En onzekerheid over de financiële kaders die het Rijk gemeenten oplegt. Dit akkoord op hoofdlijnen biedt geen oplossing voor de zogenoemde ‘ravijnmaatregelen’.

Op dit moment moeten we ervan uitgaan dat het Rijk ons vanaf 2026 confronteert met een aantal ‘ravijnmaatregelen’. Deze maatregelen leiden, met de kennis die we nu hebben, tot een structureel tekort van afgerond € 2 miljoen in 2028. Extra zuur is dat ons financieel perspectief zonder deze ‘ravijnmaatregelen’ door het Rijk, positief zou zijn geweest. De Voorjaarsnota van het Rijk brengt daarbij enige verlichting voor gemeenten door de voor gemeenten onrechtvaardige opschalingskorting te schrappen. Hier tegenover staat echter wel een eenmalige uitname uit het gemeentefonds in 2025 en een nieuwe systematiek van indexatie die niet gekoppeld is aan de feitelijke indexatie waar de gemeente mee te maken heeft. Per saldo levert de Voorjaarsnota een voordeel op. Hierover wordt nader ingegaan in hoofdstuk 2 van deze nota.

Ondanks de onzekere (financiële) toekomst blijft het college de door de gemeenteraad en het college uitgezette koers volgen. Het college kiest er daarom voor om bestaand beleid en reeds in gang gezette projecten zo goed mogelijk uit te voeren en een stevige pas op de plaats te maken als het gaat om nieuw beleid, ook als dit nieuwe beleid voortvloeit uit het raadsakkoord.

We werken door aan een duurzame woon- en leefomgeving. Hiervoor ontwikkelen we de omgevingsvisie, maken we wijken klimaatadaptief, werken we aan de herinrichting van de N743 en N744 en zorgen we voor het realiseren van (tijdelijke) woningen. We voeren de vastgestelde Visie vrijetijdseconomie uit, evenals het programma duurzaamheid, waarvan de energietransitie een belangrijk onderdeel uitmaakt.

Binnen het sociaal domein leggen we de focus op de Hervormingsagenda jeugd, bestaanszekerheid, de woon-zorg-opgave en het asielbeleid. We werken verder aan de uitvoering van de visie Sociaal Domein en we realiseren sportcentrum Borne-West en een kindcentrum op de locatie Jan Ligthart.

Voor een participatief en transparant bestuur geven we vorm aan de voortgaande digitalisering, gaan we ondermijning tegen en ontwikkelen we participatie en communicatie verder in de praktijk. We verhuizen naar het Huis van Borne. Hierbij willen we in samenwerking met maatschappelijke partners in het Huis van Borne nog beter inhoud geven aan de dienstverlening aan onze inwoners en werken we aan een stevige organisatie die is voorbereid op de uitdagingen van de toekomst.

Naast het uitvoeren van bestaand beleid zullen we ons, in verband met de mogelijke ‘ravijnmaatregelen’, moeten voorbereiden op keuzes die stevige gevolgen kunnen hebben voor de Bornse samenleving. Nu al harde keuzes maken is te vroeg en onzorgvuldig. Te vroeg omdat onzeker is hoe groot het tekort uiteindelijk zal zijn. Onzorgvuldig omdat inwoners en partners niet betrokken kunnen worden. En nogmaals, het hoofdlijnenakkoord en het nog uit te werken regeerakkoord dragen bij aan die onzekerheid.

We stellen u in deze nota Kaderstelling voor om samen te komen tot keuzes die goed zijn voor onze inwoners en de opgaven waar we voor staan. Hiervoor willen we met u een zorgvuldig en haalbaar proces afspreken zodat uw raad volgend jaar weloverwogen keuzes kan maken als dat op dat moment inderdaad nodig blijkt.

College van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Inhoud

Leeswijzer 5

1 Ontwikkelingen en trends 6

1.1 Vooraf 6

1.2 Demografie en verstedelijking 6

1.3 Economie en arbeidsmarkt 6

1.4 Klimaat en energie 7

1.5 Verwevenheid en vertrouwen 8

1.6 Afsluiting 8

2 Financieel vooruitzicht 9

2.1 Perspectief 2024 9

2.2 Autonome ontwikkelingen 9

2.3 Ontwikkelingen gemeentefonds 10

2.4 Overige ontwikkelingen 11

2.5 Meerjarig saldo 12

3 Koers 2025-2028 14

3.1 Lobby 14

3.2 Pas op de plaats 15

3.3 Proces ombuigingen 16

4 Programma's 18

4.1 Programma Wonen en Leven 18

4.1.1 Inleiding 18

4.1.2 Overige ontwikkelingen 18

4.1.3 Wat doen we nog meer? 18

4.1.4 Wat mag het kosten? 19

4.2 Programma Duurzame toekomst 20

4.2.1 Inleiding 20

4.2.2 Overige ontwikkelingen 20

4.2.3 Wat doen we nog meer? 20

4.2.4 Wat mag het kosten? 22

4.3 Programma Inclusieve samenleving 23

4.3.1 Inleiding 23

4.3.2 Overige ontwikkelingen 23

4.3.3 Wat doen we nog meer? 24

4.3.4 Wat mag het kosten? 26

4.4 Programma Bestuur en samenleving 27

4.4.1 Inleiding 27

4.4.2 Overige ontwikkelingen 27

4.4.3 Wat doen we nog meer? 28

4.4.4 Wat mag het kosten? 30

4.5 Programma Financieel gezond 31
4.5.1 Inleiding 31
4.5.2 Overige ontwikkelingen 31
4.5.3 Wat doen we nog meer? 31
4.5.4 Wat mag het kosten? 32
5 Proces 33

Leeswijzer

De nota Kaderstelling bestaat uit vijf hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk (Ontwikkelingen en trends) zijn (inter-)nationale trends op hoofdlijnen beschreven. Deze trends zijn de achtergrond waartegen het Bornse bestuur keuzes maakt of op zijn minst rekening mee dient te houden.

Het tweede hoofdstuk (Financieel vooruitzicht) geeft het financiële perspectief van de gemeente voor de komende vier jaar weer. Hierin wordt op financieel terrein een aantal ontwikkelingen geschetst die van invloed zijn op de uiteindelijke saldi van de meerjarenbegroting 2025 – 2028. De saldi van de meerjarenbegroting van de programmabegroting 2024 – 2027 zijn hierbij vertrekpunt. Deze saldi kunnen bij de opstelling van de programmabegroting 2025 – 2028 wijzigen als gevolg van diverse factoren zoals het hoofdlijnenakkoord dat nog moet worden uitgewerkt door een nieuw te installeren kabinet.

In hoofdstuk 3 (Koers 2025-2028) zijn de bestuurlijke keuzes opgenomen. Deze keuzes bevatten geen voorstellen voor nieuw beleid. Deze zijn niet ontwikkeld. Daarom bevat deze nota Kaderstelling ook geen opsomming van voorstellen van nieuw beleid die in de afweging van ons college zijn afgevallen. Het betreft hier alleen bestuurlijke voorstellen om wettelijke taken efficiënt en effectief te kunnen (blijven) uitvoeren en bestaand beleid ook in de toekomst te kunnen blijven handhaven. Deze keuzes zijn uitgangspunt voor de meerjarenbegroting 2025-2028. Deze keuzes zijn financieel vertaald in hoofdstuk 2 en worden per onderdeel nader toegelicht in hoofdstuk 4, de programma's. Ook wordt in dit hoofdstuk nader in gegaan op een proces om te komen tot een reëel en structureel sluitende begroting 2026 – 2029.

Hoofdstuk 4 (Programma's) gaat op hoofdlijnen, overeenkomstig de notitie Werkwijze sturen en verantwoorden 2024, in wat de programma's omvatten. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan, indien van toepassing, op zogenoemde overige ontwikkelingen, die leiden tot een uitzetting van de begroting. Daarna wordt per programma ingegaan op beleidsthema's en projecten die al zijn ingezet en die we de komende jaren willen afmaken. Deze worden beschreven omdat deze onderwerpen ook middelen (financiën en capaciteit) vragen, middelen die schaars zijn. Tot slot wordt per programma aangegeven wat de baten en lasten zijn.

Het laatste hoofdstuk gaat kort in op het proces van deze nota Kaderstelling tot aan de programmabegroting 2025 – 2028.

1 Ontwikkelingen en trends

1.1 Vooraf

De gemeente Borne is niet het Gallische dorpje met een hek er om heen. Ontwikkelingen van buitenaf hebben invloed op de keuzes die de gemeente maakt en op de uitvoering van die keuzes. Die ontwikkelingen worden niet tegen gehouden door een hek, ook al zouden we dat soms willen. Ook Borne heeft te maken met de veranderingen die zich voordoen op het gebied van demografie, het klimaat, ICT en ga zo maar door. Hieronder wordt kort weergegeven wat naar het idee van ons college de belangrijkste ontwikkelingen en trends zijn en welke invloed deze kunnen hebben op Borne.

1.2 Demografie en verstedelijking

De bevolking van Nederland blijft in de toekomst groeien, vooral door immigratie. Naar verwachting zullen we in 2035 met 18,9 miljoen mensen zijn en 19,6 miljoen in 2050 (Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2022 PBL/CBS). In 2022 kwamen 400.000 personen naar ons land, dat is 61% meer dan het jaar ervoor. Hiervan kwamen ruim 108.000 vluchtelingen uit Oekraïne. 11% Van de totale migratie naar Nederland is asielmigratie. In de afgelopen jaren kwam ruim 80% hier om te werken of studeren, of vanwege de liefde (De staat van migratie 2023).
Bijna drie kwart van de nationale groei met 1 miljoen mensen komt volgens de prognose terecht in de grote en middelgrote steden (gemeenten met ten minste 100.000 inwoners). In de komende decennia krijgen de meeste gemeenten te maken met bevolkingsgroei. Toch krijgt 15 % van de gemeenten te maken met bevolkingskrimp. Deze gemeenten liggen vaak aan de randen van Nederland. Borne kent echter een bevolkingstoename, ook omdat de Bornsche Maten nieuwe inwoners aantrekt.
Vergrijzing is één van de belangrijke ontwikkelingen in Nederland die de toekomst van onze leefomgeving zal beïnvloeden. Nu is nog één op de zes Nederlanders ouder dan 65 jaar, in 2050 geldt dat voor één op de vier. Dubbele vergrijzing, dat wil zeggen het aantal ouderen ouder dan 75 jaar, zorgt voor een toenemende zorgvraag.

Het woningtekort in Nederland blijft stijgen. Vorig jaar concludeerde ABF-research dat tot en met 2030 in totaal 981.000 woningen nodig zijn. De contourennotitie Nota ruimte (2023) geeft een overzicht van de eerste inhoudelijke richtingen van de nieuwe Nota Ruimte. De positionering van Twente in de landelijke verstedelijkingsopgave is een combinatie van binnenstedelijke verdichting en nieuwe woon- en werklocaties aan de randen van het stedelijk gebied.

Wat betekent dit voor Borne?
Voor Borne brengen deze ontwikkelingen een forse woningbouwopgave met zich mee. Dit naast de al bestaande urgente situatie die we nu al kennen op de woningmarkt. We dienen hierbij rekening te houden met starters op de woningmarkt, spoedzoekers, ouderen en het voldoen aan de taakstellingen rond migratie. Hierbij is het de vraag of Borne het dorpse karakter wenst te behouden of meegaat in de verdergaande verstedelijking. Het handhaven en verbeteren van de openbare ruimte en de leefbaarheid vraagt om forse investeringen in bestaande wijken (wijkenaanpak). Vergrijzing en verdere groei van het aantal inwoners vereisen passende voorzieningen. Hierbij dient gedacht te worden aan voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg (onder andere huisartsenzorg en fysiotherapie). Maar ook dient aandacht te zijn in verandering van de vraag naar voorzieningen als gevolg van de (dubbele) vergrijzing op het gebied van welzijn, ontspanning maar ook mantelzorg. Vooral de toenemende zorgvraag is daarbij een uitdaging waarbij we ook de stijging van de zorgkosten, die hiermee gepaard gaan, in overeenstemming moeten zien te krijgen met het beschikbare budget.

1.3 Economie en arbeidsmarkt

De gemiddelde mondiale economische groei zal de komende tien jaar ongeveer 3% per jaar bedragen. Na een periode van stagnatie keert de Nederlandse economie terug naar een gematigd groeipad. De overheidsfinanciën verslechteren op de korte termijn vooral door stijgende uitgaven. Zo nemen de uitgaven in 2024 toe door militaire steun voor Oekraïne en kosten voor de opvang van Oekraïners. De uitgaven aan sociale zekerheid stijgen, met name door hogere lonen, vergrijzing en een lichte toename van de werkloze beroepsbevolking. Ook de zorguitgaven lopen op, als gevolg van de vergrijzing en door hogere lonen en prijzen.

Naar verwachting lopen ook de zorguitgaven op als gevolg van de voorgenomen halvering van het eigen risico zoals opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

In Nederland is het gemiddelde koopkrachtherstel in 2024 sterker dan eerder verwacht, omdat de inflatie sneller daalt. In 2025 wordt een beperktere stijging van de reële lonen verwacht, de koopkracht stijgt niet verder. Er zijn echter grote verschillen tussen inkomensgroepen te zien: vooral hogere middeninkomens zien hun koopkracht toenemen daar waar lage inkomens erop zijn vooruitgegaan door een aantal structurele beleidsmaatregelen: een hoger minimumloon, hogere huurtoeslag en meer kindgebonden budget. Energieprijzen zijn nog steeds hoger dan voor de inflatiegolf, maar wel veel lager dan eind 2022. De koopkracht neemt op de middellange termijn met gemiddeld 0,8% per jaar toe.
Ook de armoede komt lager uit door lagere inflatie, hogere loonstijging en gericht beleid. Dit jaar daalt het aantal personen en het aantal kinderen in armoede door het koopkrachtondersteunend beleid gericht op lagere inkomens. In 2025 loopt de armoede weer licht op naar 4,9% van de volwassenen en 5,3% van de kinderen, omdat de huurtoeslag, het kindgebonden budget en de bijstand weer wat afgebouwd worden. Zonder aanvullend beleid neemt de armoede onder Nederlandse huishoudens na 2025 licht toe.

Het aantal banen nam in 2023 minder snel toe dan de twee jaren daarvoor. De arbeidsmarkt blijft krap, maar vanwege de hoge inflatie groeit de economie minder sterk. Dat heeft gevolgen voor het aantal vacatures. Het aantal banen groeit met 0,5% (61.000). Door de lagere economische groei en de aanhoudende personeelskrapte staat de arbeidsmarkt onder druk. Naar verwachting wordt dit de komende jaren niet veel minder. Bedrijven zijn genoodzaakt andere oplossingen te vinden om de productie toch te laten groeien, bijvoorbeeld door meer automatisering.

Gemeenten plaatsten in het derde en vierde kwartaal van 2023 een historisch hoog aantal vacatures. Mogelijke verklaringen zijn onder meer de stijgende vraag naar voorzieningen die gemeenten aanbieden onder andere op het gebied van jeugdzorg en de Wmo, de woningbouwopgave, de duurzaamheidsopgave, verzwaring van de administratieve lastendruk (denk hierbij aan de Woo) en de grotere uitstroom van 60-plussers in verband met pensionering.

Wat betekent dit voor Borne?
Voor Borne leiden deze ontwikkelingen tot verschillende opgaven. De bestaanszekerheid van onze inwoners blijft, ondanks de afgenomen armoede, een belangrijke opgave voor de gemeente. De tekorten op de arbeidsmarkt hebben niet alleen gevolgen voor organisaties in onze gemeente en ondernemers, maar ook voor de gemeente zelf. Het gebeurt ook nu al dat door krapte aan menskracht de gemeente niet alle opgaven en projecten tijdig kan oppakken maar daarin moet prioriteren en faseren. Dit zal de komende tijd zo blijven. Dit geldt ook voor de onderwijs- en zorgsector in Borne. Voor de onderwijssector is dit probleem nu nog relatief beperkt maar in de zorgsector is personeelskrapte op het gebied van de huishoudelijke ondersteuning een blijvend punt van aandacht.

1.4 Klimaat en energie

De Nederlandse klimaatdoelen zijn vastgelegd in de nationale Klimaatwet. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) geeft met de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2023 aan dat het doel van 55% minder broeikasuitstoot in 2030 binnen bereik is, maar nog niet met voldoende zekerheid gerealiseerd wordt. Nederland ligt nog niet op koers om in 2030 de Europese doelen voor energiebesparing te halen. Het aangescherpte doel voor hernieuwbare energie komt wel in zicht.

Waar de Europese Green Deal bij de presentatie in 2019 nog op brede steun kon rekenen, is het draagvlak nu kleiner. Ook in Nederland staat het stikstofbeleid ter discussie, vooral door de nadelige gevolgen voor (woning)bouw, landbouw en mobiliteit.

Wat betekent dit voor Borne?
Voor Borne zijn de opgaven op het gebied van klimaat en duurzaamheid groot. De omgeving moet klimaatadaptief worden ingericht om hittestress te verminderen, grote hoeveelheden water te kunnen vasthouden en in droge perioden voldoende (drink-)water beschikbaar te hebben. Met name in de oudere wijken betekent dit forse investeringen in de openbare ruimte. Het betekent ook dat meer ‘grijs’ ingeruild kan worden voor ‘groen’. Wij vragen een gedragsverandering bij bedrijven en inwoners. Het voldoen aan de doelstelling om in 2050 klimaat- en broeikasgas-neutraal te zijn vraagt forse inspanningen. Dit vraagt ook inzet

op de onderdelen circulaire economie en energietransitie. Bij dat laatste kan gedacht worden aan het verder isoleren van (oude) woningen en dat de bestaande woningvoorraad van het gas af gaat.
Ook dient te worden ingezet op verduurzaming in het kader van mobiliteit. En dit betekent gedragsverandering van onze inwoners. Bijvoorbeeld hoe krijgen we onze inwoners meer op de fiets, waarop nu wordt ingezet bij de aanleg van de F35. Ook de inrichting van onze infrastructuur van 50 km/uur naar 30/km kan van invloed zijn.
Tot slot betekent dit voor het platteland van Borne dat de landbouw een transitie dient door te maken naar een toekomstbestendig en leefbaar platteland. De in het hoofdlijnenakkoord geschetste maatregelen roepen vragen op over de haalbaarheid van deze transitie.

1.5 Verwevenheid en vertrouwen

Het Sociaal en cultureel planbureau schetst in Koersen op kwaliteit van de samenleving (2024) de stand van Nederland. Vergeleken met andere EU-landen staat de Nederlandse samenleving er goed voor. Veel mensen beschikken over de financiële middelen voor een prettig leven en een opleiding die een goede startpositie biedt. De koopkracht is in Nederland hoog, het aandeel mensen in armoede relatief laag. Veel Nederlanders zijn dan ook tevreden met hun leven. Binnen dit algemeen positieve beeld bestaat ongelijkheid tussen bepaalde groepen binnen de samenleving op elk aspect van de kwaliteit van leven. De afgelopen jaren deed zich daarbij een aantal ongunstige ontwikkelingen voor, waarmee ongelijkheden soms ook scherper werden. Zo werd de inkomenskloof verder vergroot en daarmee samenhangend ook de kansen op participatie. Deels lag dat aan de gevolgen van de coronapandemie voor de kwaliteit van samenleven, maar dat is niet het hele verhaal.
De Sociaal Economische Raad (SER) concludeert in Perspectief op brede welvaart 2040 dat de brede welvaartsontwikkeling een gemengd beeld laat zien. Positieve ontwikkelingen in de periode 2015-2022 zijn de stijging van het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden, de daling van het aantal slachtoffers van misdaden en de toename van de tevredenheid van werknemers met hun werk. Tegelijkertijd gaat de overwegend hoge brede welvaart samen met psychische vermoeidheid door werk, groeiende zorgen over de eigen financiële toekomst en minder tevredenheid met de hoeveelheid vrije tijd. Verder wordt wonen, mede door de achterblijvende productie, steeds duurder. Veel mensen ervaren een verlies aan grip op hun leven. In delen van de samenleving heerst een gevoel van onbehagen.

In het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) laat het Sociaal en Cultureel Planbureau zien dat het vertrouwen tussen mensen relatief stabiel is. De meerderheid vindt anderen te vertrouwen – en dat was twintig jaar geleden ook zo. Een meerderheid is tevreden met de democratie en er is groot vertrouwen in politie en rechtspraak. Daarentegen ligt het aandeel dat vindt dat Nederland de verkeerde kant opgaat en het aandeel dat weinig vertrouwen heeft in de Tweede Kamer en regering in 2022 en 2023 hoog, in vergelijking met de eerdere COB-metingen. Het vertrouwen in de politiek in het algemeen is de afgelopen periode gedaald.

Wat betekent dit voor Borne?
Borne is een betrokken en actieve gemeenschap. Het is een opgave om dit zo te houden. Hiervoor zullen de leefwerelden van verschillende groepen niet te ver uit elkaar mogen drijven. Het gesprek tussen en met inwoners faciliteren, tegengaan van desinformatie en handelen als een betrouwbare en transparante overheid vragen continu aandacht. Dit vraagt wat van hoe de gemeente verder vorm geeft aan haar communicatie en participatietrajecten. Om het vertrouwen van de lokale overheid te vergroten is het belangrijk dat ‘we doen wat we zeggen en zeggen wat we doen’. Verwachtingen bij inwoners in participatietrajecten vooraf goed managen is belangrijk. Het betekent ook dat de dienstverlening hierop ingericht moet zijn: meevoelende en inlevende ambtenaren die oplossingsgericht zijn, staan onze inwoners te woord. Dit vraagt passende competenties van onze medewerkers en blijvend aanpassen aan de steeds weer veranderende behoeften van de samenleving. Dit is een transitie van onze organisatie die blijvend van aard is. De visie op communicatie en participatie speelt hierin een belangrijke rol.

1.6 Afsluiting

Alle beschreven ontwikkelingen en trends en de beschreven impact (op hoofdlijnen) die deze ontwikkelingen en trends hebben, zullen van invloed zijn op de weerbaarheid en wendbaarheid van de gemeente. Kan de gemeente inspelen op deze ontwikkelingen tegen de achtergrond van het ravijnjaar? De beschreven trends en ontwikkelingen en de invloed daarvan op onze samenleving zullen meegewogen moeten worden bij de te maken keuzes om onze begroting op termijn reëel en structureel sluitend te maken.

2 Financieel vooruitzicht

2.1 Perspectief 2024

Het vertrekpunt in dit financieel perspectief is het huidige, door de gemeenteraad vastgestelde, meerjarige begrotingssaldo per 1 april 2024. In dit perspectief kijken we één jaar verder dan in de meerjarenbegroting 2024-2027. Dus tot en met 2028. Voor 2028 wordt de bestendige lijn gehanteerd dat het laatste jaar identiek is aan de laatste jaarschijf van het jaar ervoor. Tenzij er aparte besluiten op onderdelen zijn genomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de stelpost nieuw beleid, hier wordt jaarlijks het budget structureel met € 100.000 opgevuld. Het meerjarig perspectief laat voor de jaren 2025-2028 het volgende vertrekpunt zien (tabel 1).

Tabel 1, Stap 1:

Stap 1 Begrotingssaldo (*€ 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Begroting 2024-2027	1.934	-2.953	-3.017	-3.117
Septembercirculaire	544	921	885	885
Decembercirculaire	0	0	0	0
Overige raadsbesluiten	0	0	0	0
Vertrekpunt nota Kaderstelling 2025-2028	**2.478**	**-2.032**	**-2.132**	**-2.232**

De uitkomsten van de meicirculaire 2024 zijn één van de basisingrediënten voor het bepalen van het perspectief van de kaderstelling 2025-2028. Deze meicirculaire verschijnt naar verwachting pas in de eerste week van juni. Op deze circulaire kan voor de kaderstelling 2025-2028 nu niet worden gebouwd. Momenteel is het huidige kabinet nog demissionair. Wel is de voorjaarsnota 15 april jongsleden beschikbaar gekomen. Over de meeste zaken geeft de voorjaarsnota echter geen duidelijkheid. Dit betekent dat het financiële beeld dat wordt geschetst hoogst onzeker is. Zeer recent is wel een hoofdlijnenakkoord verschenen. De hierin geschetste hoofdlijnen en welke betekenis deze hebben voor deze kadernota zijn hierin niet meegenomen. Deze dienen door een nog te formeren kabinet uitgewerkt te worden in een meer gedetailleerd regeerakkoord. Daar waar relevant is, in beschrijvende zin, rekening gehouden met de uitkomsten van het hoofdlijnenakkoord.

2.2 Autonome ontwikkelingen

Ontwikkelingen buiten de invloedsfeer van de gemeente zijn autonome ontwikkelingen. De keuzevrijheid om deze ontwikkelingen wel of niet door te voeren ontbreekt. Een aantal van deze ontwikkelingen is (nog) niet financieel te vertalen naar effect op het budget, omdat het daarvoor nog te vroeg is. In een aantal gevallen kan dit al wel. In ieder geval komen de financiële effecten op ons af van de volgende autonome ontwikkelingen:

Looncompensatie
De uitgangspunten bij loon- en prijscompensatie zijn, gezamenlijk met de andere Twentse gemeenten. Dat is een technische exercitie. Voor het berekenen van looncompensatie is de “Loonvoet sector overheid”, volgens de Macro Economische Verkenningen, het uitgangspunt. Voor prijscompensatie gaan we uit van de IMOC (netto materiele overheidsconsumpties). Door de internationale ontwikkelingen, zoals geschetst in hoofdstuk 1, zijn de percentages die uit deze berekeningen komen ook nog voor 2024 hoog. Zo is de CAO gemeenten voor 2024 hoger dan waar wij rekening mee hielden. Dit leidt tot een structureel nadeel van € 350.000. Voor 2024 komen wij bij de halfjaarrapportage hierop terug.

Inkoop Jeugd
Er is, zoals regionaal afgesproken, onderzoek geweest naar de inkoop van de jeugdzorg. Het eerste gedeelte van deze effecten is vertaald in de financiële eindejaarswijzigingen 2023. Nu de uitkomsten van dit onderzoek helemaal gereed zijn zien we dat er, aanvullend op middelen die hiervoor vanuit de stelpost prijscompensatie voor zijn geraamd, € 250.000 extra beschikbaar moet worden gesteld.

OZB
Gemeente Borne is de afgelopen tijd harder gegroeid dan geraamd. Dit leidt tot een structureel voordeel aan OZB-inkomsten van € 400.000.

Door deze autonome ontwikkelingen (looncompensatie, inkoop jeugd en OZB) ontstaat het volgende beeld van het begrotingssaldo (tabel 2):

Tabel 2, stap 2:

Begrotingssaldo (*€ 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Vertrekpunt nota Kaderstelling 2025-2028 (tabel 1)	2.478	-2.032	-2.132	-2.232
Looncompensatie	-100	-225	-350	-350
Jeugdtarieven	-250	-250	-250	-250
OZB	400	400	400	400
Stap 2 Saldo na autonome ontwikkelingen	**2.528**	**-2.107**	**-2.332**	**-2.432**

Bovenstaande ontwikkelingen zijn de autonome ontwikkelingen die momenteel zichtbaar zijn. Het is mogelijk dat er tussen kaderstelling en begroting nog onontkoombare autonome ontwikkelingen op ons af komen bijvoorbeeld in de vorm van renteontwikkelingen, jaarstukken, circulaires gemeentefonds en het nog op te stellen regeerakkoord als nadere uitwerking van het hoofdlijnenakkoord. Hier is momenteel nog geen zicht op. Indien deze zich voordoen, worden deze ontwikkelingen in de begroting meegenomen.

2.3 Ontwikkelingen gemeentefonds

In het perspectief dat voorligt, ontstaat het structurele nadeel vanaf 2026 door de greep die het Rijk doet van ongeveer € 3 miljard uit het gemeentefonds. Het effect voor Borne door deze maatregelen is ongeveer € 4,5 miljoen nadelig. Deze ravijnmaatregelen vanuit het Rijk betreft de opschalingskorting (€ 1,1 miljoen), accreskorting (€ 1,8 miljoen), Hervormingsagenda jeugd, extra bezuinigingen op jeugd (€ 925.000) en overige maatregelen van ca € 0,6 miljoen. Zonder deze nadelen zou ons tekort geen € 2,8 miljoen zijn, maar een structureel voordeel van ongeveer € 1,3 miljoen.

Het advies dat de VNG geeft bij deze ontwikkeling is om maatregelen, die bijdragen aan een structureel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven, voor te gaan bereiden, maar deze nog niet in gang te zetten. Het financiële beeld wordt omschreven als '*prepare for the worst, hope for the best*'. Het is verstandig om na te denken over maatregelen, maar er moet voorkomen worden dat gemeenten te vroeg onnodige en onomkeerbare bijstellingen in gang zetten. We kunnen naar verwachting meer duidelijkheid verwachten op het moment wanneer het nieuwe missionaire kabinet het regeerakkoord heeft opgesteld. In de voorliggende nota Kaderstelling 2025-2028 wordt deze lijn van de VNG vertaald.
Het Rijk heeft in de voorjaarsnota meegedeeld dat per direct het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek (samen trap op, samen trap af) wordt geïndexeerd. Met ingang van het jaar 2025 wordt het gemeentefonds geïndexeerd aan de hand van de volumegroei van het Bruto Binnenlands Product. Dit heeft als gevolg dat de accresontwikkeling stagneert waardoor deze per saldo als € 0 in de begroting is verwerkt, terwijl indexaties wel doorlopen. Dit leidt voor Borne uiteindelijk tot de accresskorting van structureel € 1,8 miljoen.

Daarnaast doet het Rijk een incidentele greep uit het gemeentefonds in 2025 met een omvang van ongeveer € 1 miljard waarbij het effect voor Borne ongeveer € 1,1 miljoen is.
Met de voorjaarsnota 2024 heeft het demissionaire kabinet ook voorgesteld om oploop van de opschalingskorting te schrappen. Hierdoor ontstaat er voor Borne vanaf 2026 een structureel voordeel van € 1,1 miljoen. Over andere stappen is het kabinet helaas minder concreet. Zo blijft de accreskorting, met een omvang voor Borne oplopend naar ongeveer € 1,8 miljoen structureel, nog overeind. Het hoofdlijnenakkoord brengt hierin geen verandering.
De voorjaarsnota geeft geen duidelijkheid over de middelen op het gebied van jeugdzorg. Dat betekent op dit gebied dat wij de lijn van het afgelopen jaar hanteren. Dit houdt in dat wij vanaf 2026 rekening houden met 75% van de aanvullende extra middelen op het gebied van jeugdzorg en deze inboeken. Het gaat hierbij om een bedrag van € 900.000 in plaats van € 1.200.000. De voorjaarsnota geeft daarnaast geen duidelijkheid over de Hervormingsagenda jeugd en de extra bezuinigingen die het Rijk heeft ingeboekt. Het effect van de Hervormingsagenda (€ 425.000 nadelig voor Borne) en de extra bezuinigingen (€ 550.000 nadelig voor Borne) zijn verwerkt in het saldo.

Deze ontwikkelingen leiden tot het volgende structurele saldo (tabel 3):

Tabel 3, Stap 3:

Begrotingssaldo (*€ 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Stap 2 Saldo na autonome ontwikkelingen (tabel 2)	2.528	-2.107	-2.332	-2.432
Voorjaarsnota accresontwikkeling	-1.986	-204	-164	-132
Voorjaarsnota oploop opschalingskorting	0	1.070	1.070	1.070
Voorjaarsnota incidentele compensatie	916	204	164	132
Stap 3 Saldo na voorjaarsnota	**1.458**	**-1.037**	**-1.262**	**-1.362**

De verdere uitwerkingen van deze cijfers en de voorjaarsnota volgen met de meicirculaire. Zolang de kabinetsformatie nog niet is afgerond is het echter de vraag of en wanneer deze circulaire volgt.

2.4 Overige ontwikkelingen

Naast de autonome ontwikkelingen en de ontwikkelingen in het Gemeentefonds wordt er een aantal voorstellen gedaan om wettelijke taken efficiënt en effectief te kunnen (blijven) uitvoeren en bestaand beleid ook in de toekomst te kunnen blijven handhaven. Het gaat hierbij om de volgende ontwikkelingen (tabel 4):

Tabel 4 (Stap 4, x 1.000):

Programma	**Onderwerp**	**Incidenteel / Structureel**	**Benodigd 2025**	**Benodigd 2026**	**Benodigd 2027**	**Benodigd 2028**
Wonen en leven	Herontwikkeling N743 / N744	1 jaar	400			
Inclusieve samenleving	Verklarende analyse	Structureel	55	55	55	55
	Kind en gezin	3 jaar	81	81	81	
	Pilot waakvlam	3 jaar	178	178	178	
	Evenementensubsidie	Structureel		25	25	25
Bestuur en samenleving	Communicatie en participatie	3 jaar	30	30	30	
	Ondermijning	Structureel	10	10	10	10
	Anonimiserings-software	Structureel	23	23	23	23
	SSO-koppelingen	1 jaar	10			
	Projectleider I&A	Structureel	137	137	137	137
	Facilitair regisseur	Structureel	119	119	119	119
	Totaal	Incidenteel	699	289	289	0
	Totaal	Structureel	344	369	369	369

2.5 Meerjarig saldo

Alle voorgaande stappen (tabellen 1 tot en met 4) leiden tot onderstaand meerjarige saldi als vertrekpunt voor de programmabegroting 2025. Dit leidt vanaf 2026 tot negatieve saldi.

Tabel 5, stap 5:

Begrotingssaldo (*€ 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Stap 1: vertrekpunt nota Kaderstelling	2.478	-2.032	-2.132	-2.232
Stap 2: autonome ontwikkelingen	50	-75	-200	-200
Stap 3: voorjaarsnota	-1.070	1.070	1.070	1.070
Stap 4: overige structurele ontwikkelingen	-344	-369	-369	-369
Stap 5 Saldo Kaderstelling 2025-2028	**1.114**	**-1.406**	**-1.631**	**-1.731**

Zonder Ravijnmaatregelen van het Rijk was het beeld meerjarig reëel en structureel sluitend (zie tabel 6), ook met inbegrip het schrappen van de 2 taakstellingen op het gebied van sport en cultuur. Waarover later meer (zie hoofdstuk 3). Wij stellen voor om met het onder hoofdstuk 3 opgenomen proces te komen tot een reële opstelling van de begroting vanaf 2026. Met de in de nota kaderstelling opgenomen financiële opstelling is de eerste jaarschijf (2025) reëel en structureel sluitend, vanaf 2026 is dat niet het geval. Dit is dus de financiële opgave vanaf 2026 met de kennis die we nu hebben. De opgave bestaat uiteindelijk vanaf 2026 naar 2028 uit een bedrag van 1,7 miljoen tot 2 miljoen euro (afgeronde bedragen, afhankelijk of de taakstellingen ingevuld kunnen worden):

Tabel 6 (stap 6):

Ravijnmaatregelen Rijk	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Opschalen accreskorting	-300	-800	-1.300	-1.800
Hervormingsagenda jeugd	-425	-425	-425	-425
Extra bezuinigingen jeugd	-550	-550	-550	-550
25% van de aanvullende middelen SD	-300	-300	-300	-300
Subtotaal ravijnmaatregelen	**-1.575**	**-2.075**	**-2.575**	**-3.075**
Stap 5 Saldo Kaderstelling	1.114	-1.406	-1.631	-1.731
Nog in te vullen bestaande taakstellingen	-50	-315	-315	-315
Subtotaal Saldo kaderstellingen inclusief taakstellingen	**1.064**	**-1.721**	**-1.946**	**-2.046**
Saldo exclusief ravijnmaatregelen en bestaande taakstellingen	**2.639**	**354**	**629**	**1.029**

Voor wat betreft de structurele uitzetting van de begroting zoals in tabel 4 is opgenomen vindt de oplossing van deze dekking vanaf 2026 plaats door middel van de integrale afweging bij het onder hoofdstuk 3 opgenomen proces. Voor wat betreft de incidentele uitgaven zoals opgenomen in deze nota Kaderstelling stellen wij voor deze te dekken uit de reserve Beleidsontwikkeling. Het gaat hierbij om de bedragen zoals genoemd in tabel 4:

2025: € 699.000
2026: € 289.000
2027: € 289.000

De jaarstukken 2023 geven wederom een positief financieel beeld waardoor er na resultaatbestemming ongeveer € 20,3 miljoen in de algemene reserves zit, onder voorbehoud van goedkeuring door de accountant.

De Reserve beleidsontwikkeling heeft na resultaatbestemming een omvang van ongeveer € 12,3 miljoen. Daarvan is ongeveer € 6,5 miljoen vrij besteedbaar. Omdat de gemeente Borne vanaf 2026 geconfronteerd wordt met een behoorlijke financiële opgave, omgeven door vele onzekerheden, is het verstandig om het onverplichte deel, met inachtneming van het dekkingsvoorstel zoals hierboven omschreven, van deze reserve aan te merken als buffer ten behoeve van het opvangen van financiële tegenvallers vanaf 2026. We maken dus een pas op de plaats en zetten een rem op extra uitgaven, zowel structurele als incidentele uitgaven. We gaan alleen dan over tot extra uitgaven indien deze passen in de lijn zoals beschreven onder hoofdstuk 3, 3.2, ‘Pas op de plaats’.

Tot slot
Zoals in het voorwoord is aangegeven, zou zonder de ravijnmaatregelen van het Rijk, de gemeente Borne een financieel gezonde gemeente zijn (zie tabel 6). In het hoofdstuk hierna wordt ingegaan op een procesvoorstel hoe ons college denkt te komen tot een reëel sluitende begroting.

3 Koers 2025-2028

Tegen de achtergrond van de hiervoor geschetste onzekerheden, bepalen we met deze nota Kaderstelling de koers voor de komende vier jaar.

Uitgangspunt blijft het Borns Akkoord 2022-2026 met de daarin opgenomen prioriteiten:

- Ruimte voor een groeiende, leefbare gemeente
- Samen sneller verduurzamen
- Noaberschap en (veer)kracht
- Financiën, balans en inzicht in Borne
- Bornse gemeenschap en transparant bestuur

We zullen ons, overeenkomstig het advies van de VNG, moeten voorbereiden op een structureel tekort vanaf 2026 dat, zoals het er nu uitziet, oploopt tot ongeveer € 2 miljoen in 2028. We stellen voor om dit langs drie lijnen te doen:

1 Bijdragen aan de lobby om de 'ravijnmaatregelen' van het Rijk terug te draaien en verdere bezuinigingen op het gemeentefonds te voorkomen.
2 Een pas op de plaats maken als het gaat om ontwikkeling van nieuw beleid.
3 Een proces starten om ombuigingsmaatregelen voor te bereiden voor 2026 en verder.

3.1 Lobby

Met het voornemen van het demissionaire kabinet om de oploop van de opschalingskorting te schrappen, is een eerste resultaat geboekt van de lobby die vooral via de VNG is gevoerd. Ook het per direct invoeren van de nieuwe financieringssystematiek (het accres baseren op de groei van het Bruto Binnenlands Product, BBP) is een positief resultaat omdat het zekerheid geeft over de structurele inkomsten uit het gemeentefonds.

Nadeel van de nieuwe financieringssystematiek is dat de kosten voor zorg harder stijgen dan het BBP. De systematiek moet daarom aangepast worden om te voorkomen dat er een jaarlijks groeiend tekort ontstaat. In de voorjaarsnota van het Rijk is voor de Wmo-uitgaven een -nog uit te werken- indexering aangekondigd, die nog niet in het Gemeentefonds is gestort.

Onduidelijk is of de formatie van een nieuw kabinet tot bezuinigingen zal leiden. De grote maatschappelijke opgaven waar gemeenten een rol in spelen (energie, wonen, klimaat, zorg) en de huidige toestand van de gemeentefinanciën, bieden geen enkele ruimte voor extra of aanvullende bezuinigingen die het Rijk gemeenten oplegt als gevolg van het nieuwe regeerakkoord. In het hoofdlijnenakkoord zijn nieuwe bezuinigingsmaatregelen aangekondigd: zo is er het voornemen om een korting van 10 % door te voeren op de Spuk-uitkeringen en een maximering op de OZB-heffing.

De Hervormingsagenda jeugd heeft als financiële doelstelling een structurele besparing van € 1 miljard vanaf 2027. Voor een deel van de maatregelen (ongeveer € 650 miljoen) zijn het Rijk en de VNG het eens over de haalbaarheid. Echter, voor de resterende € 380 miljoen zijn er meer onzekerheden voor wat betreft de verwachte opbrengst en de duurzaamheid van de maatregelen. Hiervoor moeten ofwel realistische maatregelen getroffen worden, ofwel de resterende besparingen moeten door het Rijk alsnog geschrapt worden. De totale bezuiniging voor Borne van € 425.000 is vorig jaar verwerkt in de begroting en maakt onderdeel uit van het saldo zoals gepresenteerd in hoofdstuk 2.

In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing in het kader van de Jeugdwet van structureel € 511 miljoen opgenomen. In de Hervormingsagenda is afgesproken dat deze voor rekening en risico van het Rijk is en buiten de Hervormingsagenda valt. Om de besparing vanaf 2026 te kunnen halen, kan een eigen bijdrage worden ingevoerd die ouders moeten gaan betalen, stelt het kabinet. De maatregelen hiervoor worden voorbereid. Inzet van de VNG is om deze bezuiniging te schrappen. Borne steunt dit initiatief.

Om deze (en andere) lobbydoelen te bereiken zal Borne bijdragen aan de lobby in Twents verband en landelijk via de VNG. Belangrijk daarbij is een goede lobbyboodschap en de durf om in onzekere tijden doortastend op te treden. Waar dat voor Borne als kleine gemeente mogelijk is zullen we bijdragen aan bovenstaande lobbydoelen. In de extra ledenvergadering van de VNG van 24 mei jl. kwamen 2 moties van Enschede en Zaanstad aan de orde om richtging Rijk actie te ondernemen voor een betere financiële ondersteuning richting gemeenten. Borne heeft deze moties ondertekend.

3.2 Pas op de plaats

Het financieel perspectief is niet sluitend in de laatste drie jaren. Om het tekort niet groter te laten worden dan nodig maken we een pas op de plaats. Dit betekent dat we geen nieuw beleid ontwikkelen en ontwikkeld hebben waarvoor extra structurele middelen nodig zijn. Het voorgaande betekent dat we eventuele subsidies, die beschikbaar zijn vanuit bijvoorbeeld het Rijk, voor nieuw beleid niet zullen aanvragen. Reeds aangevraagde en verkregen subsidies waarvoor nog geen co-financiering beschikbaar is, zullen tegen het financieel perspectief van gemeente Borne eveneens ter discussie worden gesteld. Bij de aanvragen voor het verkrijgen van deze subsidies was het financieel perspectief van gemeente Borne anders. Onder het programma Wonen en leven wordt hier nader op ingegaan.
Het betekent daarnaast dat we afmaken waar we aan begonnen zijn. Hierbij speelt ook dat er een balans dient te zijn tussen ambitie en capaciteit (zie ook hoofdstuk 1).
Hierop willen we wel een drietal uitzonderingen maken:

- Autonome ontwikkelingen (zie hoofdstuk 2)
- voor het uitvoeren van wettelijke verplichtingen (indien noodzakelijk);
- indien noodzakelijk voor uitvoering van bestaand beleid op de prioriteiten van het raadsakkoord (zie hoofdstuk 2, toelichting hieronder);

Herontwikkeling N743/N744
Binnen de prioriteit ‘Ruimte voor een groeiende, leefbare gemeente’ vraagt de ontwikkeling van de N743/N744 om een investering zodat het door de raad ingezette beleid kan worden voortgezet. Het betreft hier een voorbereidingskrediet.

Hervormingsagenda jeugd
De Hervormingsagenda jeugd bevat een groot pakket aan verplichte maatregelen om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Drie onderdelen vereisen extra middelen om aan deze verplichting te kunnen voldoen: de werkmethode ‘Verklarende analyse’ implementeren, het uitvoeren van ‘Toekomstscenario kind en gezinsbescherming’ en het realiseren van een ‘waakvlamvoorziening’ hulpverlening. De 2 laatst genoemde voorzieningen hebben een incidenteel karakter. Voorwaarde hierbij is dat na afloop van drie jaar deze projecten zich zelf moeten kunnen bekostigen. Dit betekent dat als deze projecten succesvol zijn en tot verlenging wordt overgegaan, de daarmee gepaard gaande kosten binnen het bestaande budget moeten worden opgevangen. Is dat niet het geval, dan vindt continuering van het betreffende project niet plaats. De drie onderdelen worden bij het programma (hoofdstuk 4) verder toegelicht.

Evenementensubsidies
De subsidies voor de organisaties die evenementen organiseren zijn sinds 2014 niet geïndexeerd. Om deze evenementen te kunnen blijven organiseren, is er door de raad voor 2024 en 2025 extra geld beschikbaar gesteld. De raad heeft verzocht om deze incidentele middelen structureel mee te nemen bij de nota Kaderstelling. Ons college voldoet hiermee aan dit verzoek.

Communicatie en participatie
De prioriteit ‘Bornse gemeenschap en transparant bestuur’ vereist adequate communicatie en participatie. Om de doorontwikkelingen mogelijk te maken is extra budget nodig voor toenemende communicatie- en participatieprocessen. Het is werkbudget voor, in eerste instantie, 3 jaren. Daarna wordt bezien of de extra impuls onderdeel geworden is van de werkroutine en -processen van gemeente Borne, waardoor aanvullend budget niet meer nodig is. Vooralsnog wordt een bedrag geraamd van € 30.000 per jaar voor voor een periode van 3 jaar (incidenteel).

Ondermijning
Binnen de prioriteit ‘Ruimte voor een groeiende, leefbare gemeente’ zijn nauwelijks middelen beschikbaar voor bewustwordingscampagnes en activiteiten op het gebied van ondermijning. Om de ingezette ontwikkeling te kunnen continueren, is aanvullend budget noodzakelijk. Dit voorstel is het gevolg van vastgesteld beleid, namelijk het Integraal Veiligheidsbeleid. De raad heeft wel beleidslijnen uitgezet maar er zijn geen uitvoeringsmiddelen beschikbaar gesteld. Dit voorstel past dus ook in de lijn dat wat we begonnen zijn, maken we af.

Digitalisering
Om aan de privacyregelgeving te kunnen voldoen is het noodzakelijk om stukken te anonimiseren. Met de invoering van de Wet open overheid is het aantal te anonimiseren stukken toegenomen en is anonimiserings-software noodzakelijk. Om de veiligheid van digitale werkprocessen te verbeteren zijn 'Single Sign-On'-koppelingen noodzakelijk. Hiervoor zijn eenmalig middelen nodig.

Projectleider I en A en facilitair regisseur
Bij de onlangs uitgevoerde analyse van de organisatie is geconstateerd dat we op een aantal terreinen geen of weinig capaciteit tot onze beschikking hebben. Het gaat daarbij om de functies van subsidieadviseur, beleidsadviseur economie, administratieve ondersteuning voor de afdelingen, een facilitair regisseur, een beleidsadviseur dienstverlening en een projectleider I&A. Dit zijn functies die we nu niet of in beperkte omvang kennen binnen Borne, maar die wel van belang zijn voor de toekomst. Gelet op de koers van een pas op de plaats, zijn we ons ervan bewust dat niet alle functies ingevuld kunnen worden door het aanvragen van extra financiële middelen. Een aantal van deze functies/taken worden niet ingevuld, een aantal wordt (deels) op een andere manier opgepakt, bijvoorbeeld door herschikking van taken binnen bestaande functies. Twee functies zijn echter noodzakelijk, namelijk de facilitair regisseur en de projectleider I&A. De facilitair regisseur is van belang met het oog op de aanstaande verhuizing naar en het samenwonen in het Huis van Borne en de opgave op het gebied van ons vastgoed. De projectleider I&A is een noodzakelijke uitbreiding vanwege het belang van informatieveiligheid, de toename van de digitalisering op allerlei vlakken en de uitvoering en regie op het uitgebreide projectenportfolio van I&A. Daarmee is deze functie van cruciaal belang om de bedrijfsvoering op niveau te brengen en te houden. Deze functie wordt momenteel incidenteel bekostigd.

3.3 Proces ombuigingen

Als derde lijn stellen we voor om noodzakelijke ombuigingen voor te bereiden. Dit is gericht op ons streven om bij de volgende nota Kaderstelling weer een sluitend meerjarenperspectief te kunnen presenteren. Gelet op alle onzekerheden gaan we hierbij vooralsnog uit van een structureel tekort van ongeveer € 2 miljoen in 2028. Hierbij hanteren we 2 uitgangspunten:

1. We willen geen taakstellende bezuinigingen opleggen. Immers, een taakstellende bezuiniging is een bezuiniging die in een begroting wordt opgenomen zonder dat vooraf bepaald is wat die bezuiniging precies inhoudt en wat die betekent voor het betreffende taakveld en daarmee voor de samenleving. Ook blijkt uit ervaringen uit het verleden dat taakstellingen niet altijd structurele besparingen opleveren.
2. Bij het vinden van oplossingen is alles bespreekbaar. Hierbij is het wel belangrijk te beseffen dat oplossingen zowel maatschappelijke als financiële gevolgen hebben (bijvoorbeeld bij het stopzetten van een project dienen reeds gemaakte kosten te worden afgeschreven). Daarom worden op hoofdlijnen de effecten van deze mogelijke maatregelen in beeld gebracht zodat een gedegen afweging gemaakt kan worden.

Bij het eerste uitgangspunt wordt volledigheidshalve opgemerkt dat er sprake is van 2 taakstellingen, te weten een taakstelling op het gebied van sport vanaf het boekjaar 2026 ter grootte van € 265.000 en € 50.000 op het thema cultuur met ingang van 2025. Beide taakstellingen worden betrokken bij het komende proces zoals hieronder nader wordt toegelicht. Omdat deze nog niet zijn ingevuld worden deze in beeld gebracht in de totale opgave van 1,7 miljoen tot 2 miljoen.
Daarnaast is er bij de begroting 2024 een amendement aangenomen waarin voor de jaren 2024 en 2025 € 25.000 aanvullend op het budget beschikbaar wordt gesteld voor evenementensubsidies. Hierbij is de afspraak gemaakt om voor 2026 en verder dit bedrag structureel op te nemen bij de nota Kaderstelling 2025.

<u>Hoe ziet het voorgestelde proces er uit?</u>
Het proces vindt plaats in drie stappen volgens de zogenoemde BOB-methodiek. Kort gezegd komt deze methodiek er op neer dat men in drie stappen effectief door een proces wordt geleid om te gaan van probleem of uitdaging naar besluit of oplossing. Deze drie stappen zijn beeldvorming (wat is het probleem en wat zijn mogelijke oplossingen), oordeelsvorming (het analyseren en evalueren van de beschikbare informatie en het vormen van meningen en voorlopig oordelen) en tot slot besluitvorming.

<u>Stap 1: beeldvorming (najaar 2024)</u>

Het doel van beeldvorming is om een duidelijk beeld te krijgen van de opgave, de mogelijke maatregelen en de criteria om maatregelen af te wegen. De concrete resultaten van deze stap zijn:

- Een aantal criteria waarop de ombuigingsmaatregelen kunnen worden beoordeeld (afwegingskader).
- Een lijst met mogelijke ombuigingsmaatregelen.

Het college brengt samen met de gemeenteraad, maatschappelijke partners en inwoners per begrotingsthema zoekrichtingen in beeld voor ombuigingen door:

1 verlagen van de kosten (door anders organiseren);
2 verlagen van het kwaliteitsniveau;
3 verhogen van de inkomsten of
4 stoppen met een taak.

De financiële ruimte van de zoekrichting wordt aangegeven in een bandbreedte. Per zoekrichting de gevolgen voor de samenleving en de organisatie benoemd. De participatievorm worden nader uitgewerkt.

<u>Stap 2: oordeelsvorming (eind 2024 / begin 2025)</u>
Het doel van de oordeelsvorming is om de verschillende voorlopige zoekrichtingen te bespreken. Concreet resultaat van deze stap is een prioriteitenlijst van de ombuigingsmaatregelen.

In een gezamenlijke werksessie van de gemeenteraad en het college (februari/maart 2025) wordt de conceptprioriteitenlijst besproken en waar wenselijk aangevuld en aangepast op basis van politieke afwegingen.

<u>Stap 3: besluitvorming (juni 2025)</u>
In de laatste fase van het BOB-model maakt de gemeenteraad uiteindelijk de keuze welke ombuigingen gekozen worden voor Borne. Dit ligt als resultaat voor in de vorm van de conceptnota kaderstelling 2026 – 2029. In juli 2025 wordt met besluitvorming over de kadernota 2026 – 2029 het proces afgesloten.

4 Programma's

4.1 Programma Wonen en Leven

4.1.1 Inleiding

In het programma Wonen en Leven komen verschillende (beleids)vakgebieden bij elkaar in relatie tot de fysieke leefomgeving, waaronder wonen, mobiliteit en ruimtelijke ordening.

4.1.2 Overige ontwikkelingen

Herontwikkelingen N743 en N744.
Naar aanleiding van het positieve besluit van Provinciale Staten met betrekking tot de realisatie van de Vloedbeltverbinding gaat de verkeersafhandeling binnen de gemeente Borne zich volkomen anders ontwikkelen. Veel verkeersbewegingen in Zenderen vervallen en mede hierdoor worden de huidige N743 en N744 afgewaardeerd van een provinciale 80km-weg naar een lokale 50km-weg. Dit vraagt om een andere inrichting. Het overdragen van de wegen van provincie naar de gemeente Borne brengt ook onderhoudsverplichtingen met zich mee. Op dit moment wordt nog overleg gevoerd over de staat van de wegen en toekomstige verplichtingen. Dit aanvulling op reeds door de raad beschikbaar gestelde middelen van € 100.000.
Het geraamde bedrag ter grootte van € 400.000 wordt ingezet ten behoeve van de planvorming en is een voorbereidingskrediet. Deze planvorming is gericht op het geven van een antwoord op de vraag welke functies de vrijkomende weggedeelten van de N743 en N744 in de nabije toekomst kunnen krijgen. Het is belangrijk om vroegtijdig te starten gezien de kansen en mogelijkheden die dit gebied kan hebben in de urgente opgave rondom woningbouw.

Voor onderstaande projecten is subsidie aangevraagd en is er nog geen cofinanciering van de raad.
Als deze projecten voor 31 december 2026 niet zijn uitgevoerd dan moet de subsidie terug gestort worden. Hierbij wordt getracht om vanuit bestaande werken aan te sluiten bij de verkregen subsidies (zie hoofdstuk 3, 3.2, Pas op de plaats).

Subsidies Strategisch Plan Verkeersveiligheid nog zonder besluitvorming (*€1.000)	Verkregen subsidies, te besteden voor 31-12-2026
50% subsidie aanleg kruispuntplateaus	138
50% subsidie afwaardering gebiedsontsluitingswegen (van 50 km/uur naar 30)	681
Totaal verkregen subside	819

4.1.3 Wat doen we nog meer?

De komende periode ligt de focus onder andere op de implementatie van de Omgevingswet en het vaststellen van de Omgevingsvisie.
Daarnaast is aandacht voor onder meer:

1. actualisatie welstandsnota;
2. de herontwikkeling van Rheineplein 1;
3. het realiseren van tijdelijke sociale woningbouw;
4. het aanleggen van de Vloedbeltverbinding;
5. Ondertunneling spoor;

6. Aanpak Spanjaardswijk;
7. actualisatie beheersplannen (Integraal beleidsplan inrichting en beheer openbare ruimte) ofwel IBOR: Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte
8. de voorbereiding en de uitvoering van de gecombineerde wijkenaanpak en een bijbehorend MeerjarenInvesteringsPlan (MJIP)

Een aantal van deze onderwerpen wordt hieronder kort toegelicht, in de kennis dat de overige onderwerpen als bekend mogen worden verondersteld. Daarnaast worden die onderwerpen toegelicht die naar ons idee een stevige impact hebben op de samenleving zoals het onderdeel wonen.

Er wordt gewerkt aan een hoogwaardig woon-, werk- en leefmilieu. Dit gebeurt door middel van het opstellen van ruimtelijke plannen en visies. Deze plannen vormen de basis voor het verlenen van omgevingsvergunningen en voor de inrichting van het openbaar gebied.

Binnen het programma wonen en leven is stevige aandacht voor het onderdeel wonen. De situatie op de woningmarkt is nog onverminderd urgent. Dit betekent dat we blijven inzetten op het meer en sneller realiseren van woningen. Op allerlei manieren. Vraag die we ons op de langere termijn moeten stellen is tot welke omvang Borne wil groeien.

Door de realisatie van het Huis van Borne behoeft de omliggende omgeving extra aandacht. De toekomstige inrichting van De Haven en de Aak is hier een sprekend voorbeeld van. In 2024 gaat de gemeente Borne met belangenvereniging Oud-Borne en met de inwoners in gesprek om input op te halen voor onder andere dit ontwikkelvraagstuk.

In de komende jaren wordt Borne geconfronteerd met toenemende investeringen in de openbare ruimte. Dit is het gevolg van de technische levensduur van riolering en bestrating. Om werk met werk te maken en, in plaats van 1-op-1 te vervangen, tevens een actualisering door te voeren wordt een MJIP (meerjaren investeringsplan), de zogenaamde 'wijkenaanpak', opgesteld. De wijkenaanpak betreft een integrale aanpak van werkzaamheden in de openbare ruimte waarbij tevens sociale wensen worden geïnventariseerd en/of sociale problemen worden verholpen indien dit mogelijk is met aanpassingen in ontwerp of uitvoering. Zonder investeringen in met name de oudere wijken wordt de gemeente Borne met toenemende onderhoudskosten geconfronteerd. Er wordt gewerkt aan de integrale aanpak in de 10 wijken met de meeste noodzaak. De aanpak is gebaseerd op de ervaringen die worden opgedaan bij de renovatie van Spanjaardswijk en Wensink-Zuid. Op lange termijn is de gemeente Borne goedkoper uit met deze wijkenaanpak ten opzichte van niets doen en investeren op dit moment.

Tot slot is bouw- en woningtoezicht, vergunningverlening en handhaving op het vlak van bouwen, ruimtelijke ordening en milieubeleid een belangrijke pijler binnen dit programma. De verdere professionalisering van vergunningverlening, toezicht en handhaving is een belangrijke ontwikkeling, evenals de actualisatie van diverse verordeningen.

4.1.4 Wat mag het kosten?

Wonen en leven	2025	2026	2027	2028
Baten	2.690	2.662	2.662	2.662
Lasten	-7.947	-7.947	-7.949	-7.949
Saldo	**-5.257**	**-5.285**	**-5.287**	**-5.287**

4.2 Programma Duurzame toekomst

4.2.1 Inleiding

In het programma Duurzame toekomst komen verschillende (beleids-)vakgebieden bij elkaar in relatie tot het verduurzamen van onze leefomgeving zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en dergelijke. Ook bedrijvigheid, platteland, erfgoed en (vrije-) tijdseconomie maken onderdeel uit van dit programma.

4.2.2 Overige ontwikkelingen

Binnen dit programma zijn geen ontwikkelingen die leiden tot voorstellen om wettelijke taken efficiënt en effectief te kunnen (blijven) uitvoeren en bestaand beleid ook in de toekomst te kunnen blijven handhaven.

4.2.3 Wat doen we nog meer?

In het Klimaatakkoord staan afspraken met 5 sectoren over de maatregelen die deze sectoren tot 2030 en in de jaren daarna gaan nemen om de klimaatdoelen te halen. Deze sectoren zijn:

1. gebouwde omgeving;
2. landbouw en landgebruik;
3. elektriciteit;
4. industrie en
5. mobiliteit.

Klimaatakkoord
Het programmaplan Duurzaamheid is in november 2023 door de raad vastgesteld en geeft weer hoe de gemeente Borne uitvoering geeft aan de afspraken uit het nationaal Klimaatakkoord. Het meerjarig programmaplan Duurzaamheid, met daarin opgenomen de ambitie, de doelen op deelthema's en uitgangspunten loopt van 2024 t/m 2027. Per jaar wordt een Uitvoeringsplan Duurzaamheid opgesteld waarin prioriteiten worden aangegeven en hoeveel financiële middelen hiervoor beschikbaar zijn. In het Programma Duurzaamheid hebben we ons tot doel gesteld dat Borne in 2050 een klimaat neutrale gemeenschap is. Borne is broeikasgas-neutraal in 2050, in 2030 is daarvan 49% (t.o.v. 1990) bereikt.

Energietransitie
In de periode vanaf nu tot 2050 groeit het bewustzijn van de inwoners van hun directe invloed op het energiegebruik. Alle gebruikte energie is in 2050 dan ook 100% duurzaam en dankzij het groeiende bewustzijn gaat iedereen daar zuinig mee om. De drie strategische pijlers waarlangs dit resultaat wordt geboekt zijn:

1. Meerjarig subsidiemogelijkheden bieden voor koopwoningen in Borne met een relatief lage WOZ-waarde (onder landelijke Nationale Hypotheek Garantie-grens: €429.300) en met een laag energielabel (D, E, F of G) om isolatiemaatregelen door te voeren;
2. Verder onderzoek ten behoeve van het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP). Dit is gericht op inzicht in diersoort die mogelijk verblijven in spouwmuren en daken. Dit kan spanning opleveren bij het isoleren van woningen met de soortenbescherming vanuit de Wet natuurbescherming en
3. Inwonersondersteuning bij het nemen van duurzame maatregelen aan hun woning.

Het in 2024 vastgestelde Warmteprogramma geeft richting aan de opgave die we per wijk oppakken. Ook in 2025 wordt in een aantal nieuwe wijken het traject naar aardgasvrij gestart. Deze trajecten moeten per wijk tot een Wijk Uitvoering Plan leiden (WUP). De ervaringen van het proces in Wensink-Zuid (de eerste wijk waar dit participatieve traject gestart is) worden daarin meegenomen. Na de netverzwaring in de Bornsche Maten in 2024 zullen de komende jaren meer wijken aangepakt moeten worden. Het betreft de aanleg van meer kabels, extra transformatorstations en mogelijk ook middenspanningsstations in de wijken.

In 2024 zal het provinciale beleid voor zonnevelden vastgesteld worden. Op basis van het provinciale beleid stelt de gemeente Borne vervolgens eigen beleidsregels op. Door in te zetten op zon op daken en binnen de provinciale beperkingen toch zon op velden mogelijk te maken wil Borne haar aandeel in de RES-opgave (20 GWh in 2030) realiseren.
De gemeente wil het plaatsen van zon op grote daken zoveel mogelijk stimuleren en faciliteren. Ondanks de beperkingen van de congestie op het elektriciteitsnetwerk wordt toch blijvend naar mogelijkheden gezocht bijvoorbeeld door het meewerken aan provinciale financiële regelingen waarbij agrariërs verleid worden om het asbest van schuren te verwijderen en te vervangen door zonnepanelen.
De netbeheerders (TenneT en Enexis) werken aan capaciteitsuitbreiding. Via congestiemanagement wordt getracht op korte termijn de bestaande capaciteit zo goed mogelijk te benutten. Een project dat hiervoor gestart wordt is een analyse in hoeverre er mogelijkheden zijn voor een “Energy Hub” op de Molenkamp en op Westermaat-Veldkamp. In een Energy Hub wordt geprobeerd de vraag en het aanbod van elektriciteit beter op elkaar af te stemmen. In 2025 wordt een vervolg gegeven aan dit onderzoek.

Circulaire economie
Circulaire economie moet in veel verschillende vakgebieden tot uiting komen. Daarom wordt in 2024 begonnen met het onderzoeken van de stand van zaken in Borne. Het koersdocument van de Twentse Gemeenten wordt in de eerste helft van 2024 in het college vastgesteld en op basis daarvan wordt gestart met de uitwerking van verdere stappen voor Borne (en voor Twente).
Inwoners en huishoudens zijn ook een belangrijk onderdeel van circulaire economie. Op regionaal niveau is er de doelstelling voor een Afvalloos Twente geformuleerd: 50 kg restafval per inwoner per jaar in 2030.
In 2024 betekent dit het opstellen van een verbeterplan voor de PMD-inzameling binnen de gemeente. Dit betekent met name de inzet op mogelijkheden voor minder vervuiling van de PMD-afval bij de inzameling van huiscontainers. In 2025 wordt dit gemonitord en indien nodig worden aanvullende maatregelen genomen.
Verder wordt in 2024 de invoering van het opt-out systeem voor reclame voorbereid om de hoeveelheid oud papier te verminderen. Dit systeem wordt in 2025 ingevoerd.

Natuur, milieu en landschap
Voor het landelijk gebied zijn er diverse opgaven: denk aan verduurzaming van de landbouw, Natura 2000-opgaven, de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen, de leefbaarheid van het platteland en het versterken van landschap en biodiversiteit. Daarnaast vragen klimaatadaptatie en de energietransitie aandacht.
Belangrijke sectoren in het gebied zijn de agrarische sector, de particuliere landgoederen, de terrein beherende (natuur)organisaties, de recreatiesector, het MKB, de waterschappen en de gemeenten. In 2024 wordt er vanuit het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) een gebiedsagenda voor Borne ontwikkeld, waar overzichtelijk gemaakt wordt wat er per gebied speelt en welke opgaven er zijn. Dit vraagt veel inzet van de gemeente. Tevens is in 2024 een aanvraag gedaan voor een zogenoemde koploper-project.

Bedrijvigheid en ondernemersklimaat
De aantrekkingskracht van Borne uit zich in nieuwe bedrijvigheid. Het groene karakter en de vele culturele activiteiten zorgen voor een steeds meer toenemend aantal toeristen naar Borne en de kerkdorpen. Er bestaat een goede samenwerking tussen de BBO, evenementenorganisatoren, bedrijven, de inwoners en de gemeentelijke organisatie. De Raad heeft middelen beschikbaar gesteld om een Economische visie op te stellen. Deze visie maakt straks onderdeel uit van de Omgevingsvisie, waaraan op dit moment vorm wordt gegeven.

Vrijetijdseconomie
De Visie Vrijetijdseconomie (VTE) is door de raad vastgesteld. Om de kosten van de uitvoering te dekken stellen wij voor met ingang van 2025 hiervoor, naast de reclamebelasting, een toeristenbelasting in te voeren.
Via het recreatieschap is duidelijk geworden dat achterstallig onderhoud is geconstateerd aan de beschoeiing van een aantal recreatieplassen in Twente. Gemeenten zijn als deelnemer naar rato aansprakelijk voor de kosten. In de halfjaarrapportage 2024 worden de kosten van dit noodzakelijk achterstallig onderhoud opgevoerd waarbij ook dekking wordt aangegeven. De uitvoering van het achterstallig onderhoud vindt in 2025 plaats.

4.2.4 Wat mag het kosten?

Duurzame toekomst	2025	2026	2027	2028
Baten	3.328	3.339	3.337	3.337
Lasten	-4.558	-4.488	-4.423	-4.423
Saldo	**-1.230**	**-1.149**	**-1.086**	**-1.086**

4.3 Programma Inclusieve samenleving

4.3.1 Inleiding

In het programma Inclusieve samenleving komen verschillende (beleids)vakgebieden bij elkaar in relatie tot een inclusief, gezond en sociaal Borne waarin inwoners de ruimte hebben om naar eigen kunnen en wens mee te doen. Hierbij zijn de onderdelen maatschappelijke ondersteuning, jeugd, werk en inkomen (Participatiewet), gezondheid, sport, inburgering en vluchtelingen, onderwijs, cultuur en sport belangrijke pijlers.

4.3.2 Overige ontwikkelingen

Er is een aantal interventies vanuit de Hervormingsagenda jeugd nodig, waarop we vanaf 2025 moeten inzetten en waarvoor tot nu toe geen inspanningen zijn gepleegd dan wel acties op zijn uitgezet . Het betreft de verklarende analyse, Toekomst Scenario Kind & Gezin en het zelf als Toegangsteam hulp verlenen (pilot waakvlam). Deze projecten worden hieronder toegelicht.

a. Verklarende analyse:
De verklarende analyse is een verplicht onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd. Een verklarende analyse betreft een systematische werkmethode voor de intake over de verschillende levensgebieden. Hierbij is oog voor de kern van de problematiek en het biedt houvast aan het maken van een plan voor de inwoner. Het implementeren van deze werkmethode betekent dat het onderzoek naar de problemen van één hulpvraag aanzienlijk meer tijd en capaciteit kost. Pilots in andere regio's laten zien dat inzet van de verklarende analyse als resultaat heeft dat het gezin op de juiste plek terecht komt met de zorgvraag, veelal kan dit in het voorliggend veld of vanuit eigen kracht. Daarnaast is eerder helder wanneer schuldenproblematiek of volwassen GGZ voorliggend is en hier de focus op dient te liggen. Wanneer hier sprake van is kan de ondersteuningsvraag in de casustafel van het Sociaal Hus worden besproken.
De verklarende analyse moet bij iedere nieuw aangemelde jeugdige afgenomen worden. Dit vergt extra capaciteit. Gemiddeld gaat het om 3 aanmeldingen van jeugdigen per week. Deze vragen in plaats van 6 uur voor de onderzoeksfase, 12 uur door de veranderende werkmethode. Dit is een extra investering van 18 uur per week (0,5 fte).
De geraamde kosten van de inzet van deze extra capaciteit bedraagt € 55.000 (loonsom incl. overhead) en deze zijn structureel.

b. Kind & Gezin
Vanuit het Rijk wordt het Toekomst Scenario Kind & Gezin ingevoerd. Bestaande lokale uitvoeringsteams op het gebied van jeugdhulp krijgen een grotere rol in gezinnen/huishoudens waar (dreigende) onveiligheid speelt. Daar waar in het verleden in dreigende onveiligheidssituaties de regie werd overgenomen door externe gespecialiseerde partijen blijven met ingang van 2025 de lokale uitvoeringsteams ook betrokken. Deze betrokkenheid uit zich in "het vinger aan de pols houden", samenwerking met de gespecialiseerde teams en het voeren van regie over de zorg. Dit is een extra taak. Daarmee blijven de lokale uitvoeringsteams een vertrouwd en betrokken gezicht voor de inwoners. Voor Borne houdt dit in dat we bij 28 gezinnen (peildatum 8-3-2024) niet af kunnen ronden en dus betrokken blijven. De caseload van de jeugdconsulenten ligt gemiddeld op 36 gezinnen. Dit vraagt om extra capaciteit.
Door te starten met een pilot en datagedragen de inhoudelijke en financiële effecten te monitoren kan een analyse van de impact op de overige werkzaamheden en taken binnen het Sociaal Domein in kaart gebracht worden. De verwachting is dat er minder individueel maatwerk ingezet wordt doordat jeugdconsulenten nauwer samenwerken met de gecertificeerde instellingen en diens verwijzingen als externe verwijzer in het kader van de Jeugdwet. Kosten van inzet van extra capaciteit: € 81.000 per jaar (incidenteel, loonsom incl. overhead) gedurende de pilot van 3 jaar.

c. Pilot waakvlam: Zelf als Toegangsteam hulpverlening bieden:
Op grond van een verplichting vanuit de Hervormingsagenda Jeugd, moet elke gemeente zogenoemde 'waakvlam' hulpverlening bieden. Dit is een preventieve maatregel waarmee escalatie en daarmee verwijzing naar (duurdere) geïndiceerde zorg wordt voorkomen. Door het bieden van de waakvlam hulpverlening wordt voldaan aan een onderdeel van het thema "Stevige lokale teams" van de Hervormingsagenda Jeugd. Door te

starten middels een pilot en datagedragen de inhoudelijke en financiële effecten te monitoren kan een analyse van de impact op de overige werkzaamheden en taken binnen het Sociaal Domein in kaart gebracht worden. De verwachting is dat er minder individueel maatwerk ingezet wordt door het bieden van waakvlam hulpverlening.
Uit onderzoeken naar het functioneren van de jeugdzorg komt een gedeelde boodschap naar voren: namelijk waakvlamcontact/ langdurige betrokkenheid:

- Casusanalyses complexe echtscheidingen: Wat gemist wordt is een goede overdracht tussen de verschillende zorgpartijen. Het gezin moet voortdurend het verhaal opnieuw delen, dit levert een negatieve bijdrage aan het hulpverleningsproces. Conclusie van de retrospectieve casusanalyses laat zien dat het hulpverleningstraject met 12 maanden (gemiddeld) verkort kan worden wanneer er sprake is van waakvlamhulpverlening.
- Hervormingsagenda Jeugd: er is een richtinggevend kader opgesteld met vereisten voor de lokale toegang. Hierin wordt de nadruk gelegd op het zelf bieden van (basis)hulp en een vertrouwd aanspreekpunt blijven. Centraal staat hierin dat de lokale teams waar mogelijk zelf direct (basis)hulp bieden. Die hulp kan zowel kort- als langdurig zijn (bijvoorbeeld in de vorm van waakvlamcontact).

De geraamde kosten die samenhangen met dit project bedragen voor de inzet van extra capaciteit 1,76 fte € 178.000 per jaar (incidenteel, loonsom incl. overhead) gedurende een periode van 3 jaar (incidenteel). We verwijzen hierbij naar de voorwaarde zoals we deze onder hoofdstuk 3 hebben gemaakt: na afloop van drie jaar dienen de projecten, te weten Kind en Gezin én Pilot waakvlam, die incidenteel worden bekostigd, zich zelf moeten kunnen bekostigen. Dit betekent dat als deze projecten succesvol zijn en tot verlenging wordt overgegaan, de daarmee gepaard gaande kosten binnen het bestaande budget moeten worden opgevangen. Is dat niet het geval, dan vindt continuering van het betreffende project niet plaats.

Evenementensubsidies
De subsidies voor de organisaties die evenementen organiseren zijn sinds 2014 niet geïndexeerd. Om deze evenementen te kunnen blijven organiseren worden is er door de raad voor 2024 en 2025 extra geld beschikbaar gesteld. De raad heeft verzocht om deze incidentele middelen structureel mee te nemen bij de nota Kaderstelling. Ons college voldoet hiermee aan dit verzoek.
Bedoeling is dat een deel voor bestaande evenementen wordt ingezet en het resterende deel voor nieuwe initiatieven. Het gaat hier om een structureel bedrag van € 25.000 vanaf 2026.

4.3.3 Wat doen we nog meer?

In het programma Inclusieve samenleving worden diverse taken en verantwoordelijkheden uitgevoerd waar verschillende wetten aan ten grondslag liggen zoals: de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet, de Participatiewet, de Wet op passend onderwijs en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. De complexiteit en de hoeveelheid ondersteuningsvragen nemen toe. De effecten en de nasleep van corona en de oorlog in Oekraïne vertalen zich in maatschappelijke vraagstukken op het gebied van bestaanszekerheid en gezondheid. Daarnaast constateren we een aantal uitdagingen met betrekking tot de demografische autonome ontwikkelingen (o.a. dubbele vergrijzing, groeigemeente, hoog aantal jeugdigen in vergelijking met omliggende gemeenten, toename personeelstekort zorg en wetswijzigingen met betrekking tot de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind en Gezin). De Hervormingsagenda Jeugd, die in juni 2023 door het Rijk is vastgesteld, bevat een groot pakket verplichte maatregelen om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen.

Wmo, Jeugd en Participatie
Om het Sociaal Domein op langere termijn houdbaar te houden en meer integraliteit, effectiviteit en samenhang binnen de zorg vorm te kunnen geven is in 2020 gestart met een veranderstrategie. De taakstelling van 2 miljoen is eind 2023 afgerond en de ingezette interventies op de beheersmaatregelen hebben effect. De concrete uitvoering van programma's en projecten in het Sociaal Domein worden integraal opgepakt, passend bij de doelstellingen van GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord), IZA (Integraal Zorg Akkoord) en de lokale visie op het sociaal domein.
In 2025 ligt de focus op de voortzetting van de projecten: bestaanszekerheid, positieve gezondheid, kwetsbare jongeren tussen 16 en 27 jaar, Sociaal Hus, jonge kind en samenwerken in en met de wijk. Daarnaast werken wij regionaal samen met de Twentse Koers aan de doelen van IZA middels de projecten: Welzijn op recept, Jongeren met Schulden, Bereik vergroten aanpak geldzorgen, Kansrijke start en kansrijk opgroeien,

Valpreventie en Participatie naar Vermogen. Deze projecten zijn ondersteunend aan de voortzetting van ingezet beleid vanuit GALA.

Woon-Zorgopgave
We staan voor een uitdagend vraagstuk dat voortkomt uit zowel de dubbele vergrijzing als de behoefte aan geschikte huisvesting voor kwetsbare inwoners binnen onze gemeente. Gelet op de complexiteit van deze uitdagingen heeft de Rijksoverheid beleidskaders opgesteld rondom wonen, welzijn en zorg. Vervolgens zijn de regionale woonzorgvisie 2024 – 2026 Twente en het bijbehorende afsprakenkader voor ouderenhuisvesting Twente in maart 2024 opgeleverd. Deze regionale stukken vormen de basis voor onze lokale woonzorgvisie die in 2024 wordt vastgesteld.

Asielopgave
Met ingang van 1 februari 2024 is de Spreidingswet van kracht. De wet geeft gemeenten een expliciete wettelijke taak om asielopvangvoorzieningen mogelijk te maken. Gemeenten zijn vanaf die datum aanspreekbaar op de asielopgaven die aan hen zijn toebedeeld. Ondanks dat in het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de Spreidingswet wordt ingetrokken is deze nog steeds van kracht. We zijn dus gehouden de Spreidingswet uit te voeren. De asielopvangplekken en opvang voor Oekraïense ontheemden zijn verdeeld op basis van het inwonersaantal en de sociaal economische score van een gemeente. De drie Twentse opgaven (opvang voor Oekraïense ontheemden, huisvesting statushouders en opvang asielzoekers) worden op dit moment niet gerealiseerd met risico op een aanwijzing door de staatssecretaris. Voor 2025 is de voorspelling dat de taakstelling van statushouders stagneert door de krapte op de woningmarkt en de beperkte uitstroom op de doorstroomlocatie. De Tweesporenkoers (beleid gericht op de korte termijn en beleid voor 2025 en daarna) wordt in de tweede helft van 2024 vastgesteld en biedt een belangrijke toekomstige leidraad voor de asielopgave binnen gemeente Borne.

Onderwijs
Op het gebied van onderwijs wordt doorlopend met het onderwijs gewerkt aan het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Ook het komen tot meer inclusief onderwijs is hierbij onderwerp van gesprek. Het onderwijs heeft een belangrijke signaleringsfunctie.
Voor de komende jaren wordt verwacht dat er investeringen nodig zijn in onderwijshuisvesting. Het integraal huisvestingsplan dat eind 2024 wordt opgesteld geeft hierin inzicht voor de komende jaren. Dit heeft te maken met vervangende nieuwbouw, renovatie en het verder ontwikkelen tot kindcentra in Borne, maar ook de verplichting om schoolgebouwen te verduurzamen. Goede schoolgebouwen dragen bij aan de leerprestaties van kinderen.
Ook wordt ingezet op de vervangende nieuwbouw en het ontwikkelen van een kindcentrum op de locatie Jan Ligthart.

Cultuur
Kunst- en cultuurdeelname verrijkt, het verrijkt ons als mens, maar ook de samenleving. Het zorgt ervoor dat mensen mee kunnen doen, hun talenten kunnen ontwikkelen en kunnen ontspannen. Het draagt bij aan geluk en sociale verbinding. In 2025 wordt verdergegaan met de uitvoering van de cultuurnota. Dit op basis van een uitvoeringsprogramma behorende bij de cultuurnota die in 2024 is vastgesteld.
Hierin wordt onder andere ingezet op het beter bekend maken van het cultuuraanbod in de gemeente, waarmee het meedoen wordt gestimuleerd.

Sport
Bewegen is een belangrijk onderdeel in het voorkomen van (dure) zorgvraag later. Vanuit GALA worden middelen ingezet voor projecten die hieraan bijdragen.

De realisatie van het sportcentrum in Borne-West heeft de komende jaren aandacht. Doordat dit project enige vertraging heeft gekend (oplevering voorzien in september 2026), heeft dit gevolgen voor de oprichtingsdatum van het sportbedrijf. Dit is nu voorzien per 1 januari 2026. In 2025 worden hiertoe de voorbereidende werkzaamheden verder uitgevoerd.

Werk en inkomen
Het primaire doel is om bestaanszekerheid binnen de samenleving te vergroten. We dragen bij aan de bestaanszekerheid van inwoners door het waarborgen van financiële stabiliteit, toegang tot de basisbehoeften en het vermogen om waardig deel te nemen aan de maatschappij.
Hierbij staan toegankelijkheid, transparantie en laagdrempeligheid van de minimaregelingen en de dienstverlening centraal. We zetten in op versterking van de ondersteuning vanuit het Sociaal Hus en het verbreden van informatievoorzieningen en door aan te sluiten bij de vindplekken. Het Regioplan Twente richt zich op het waarborgen van bestaanszekerheid voor alle inwoners van de regio Twente. Wij sluiten aan bij de regionale projecten vanuit Twentse Koers die vanuit de IZA (Integraal ZorgAkkoord) zijn vormgegeven zoals de projecten; Jongeren met Schulden en Bereik vergroten aanpak geldzorgen. Vanuit het Plan GALA Borne Gezond, werken we via het Sociaal Hus aan het verminderen van gezondheidsachterstanden, waarbij we nauw samenwerken met eerstelijnszorg, waaronder huisartsen. Ook is blijvend aandacht om de schuldenproblematiek bij inwoners te verminderen.

In de uitvoeringsorganisatie werken we nauw samen met de gemeente Haaksbergen en Hengelo. In 2024 is een start gemaakt met betrekking tot het versimpelen van het aanvraagproces voor laagdrempeligheid in samenwerking met de Uitvoeringsorganisatie. Begin 2025 wordt ingezet op een versimpelende oplossing voor het verstrekken van minimaregelingen.

4.3.4 Wat mag het kosten?

Inclusieve samenleving	2025	2026	2027	2028
Baten	7.853	7.855	7.731	7.731
Lasten	-38.069	-37.432	-38.355	-38.355
Saldo	**-30.216**	**-29.577**	**-30.624**	**-30.624**

4.4 Programma Bestuur en samenleving

4.4.1 Inleiding

Binnen dit programma komen onderwerpen als bestuur, communicatie, veiligheid en dienstverlening aan bod. Ook beleidsthema's als veiligheid en openbare orde, VTH (Vergunningverlening, toezicht en handhaving), APV en bijzondere wetten en de organisatie (HR) vallen binnen dit programma.

4.4.2 Overige ontwikkelingen

Communicatie en participatie
De prioriteit 'Bornse gemeenschap en transparant bestuur' vereist adequate communicatie en participatie. Zonder uitvoeringsbudget is het niet mogelijk om de noodzakelijke doorontwikkeling binnen de organisatie te maken rondom de communicatiestijl die we willen hanteren bij gemeente Borne. Daarnaast is tevens niet mogelijk om vaker participatietrajecten in te zetten, omdat er dan geen budget is voor communicatie-uitingen of participatiemiddelen. Budget is nodig om aan zowel de doorontwikkeling van de communicatiestijl als ook de intensivering op participatie, in eerste instantie, een tijdelijke impuls te geven.
Het is werkbudget voor, in eerste instantie, 3 jaren. Daarna wordt bezien of de extra impuls onderdeel geworden is van de werkroutine en -processen van gemeente Borne, waardoor aanvullend budget niet meer nodig is. Vooralsnog wordt een bedrag geraamd van € 30.000 voor 3 jaar (incidenteel).

Ondermijning
In de afgelopen jaren zijn mooie stappen gezet op het vlak van ondermijning. Om nu door te kunnen ontwikkelen en de bewustwording bij de samenleving en de organisatie te vergroten, is het nodig om campagnes en activiteiten op te zetten die hieraan bijdragen. Door de bewustwording te vergroten worden ondermijnende activiteiten sneller gesignaleerd en kan eerder ingegrepen worden. Ook preventief heeft dit een werking, omdat zichtbaar is dat de gemeente en de samenleving oog heeft voor dit type criminaliteit. Zonder structureel budget voor ondermijning op het vlak van campagnes, activiteiten en controles, is het niet mogelijk om binnen de prioriteit 'Ruimte voor een groeiende, leefbare gemeente' deze ingezette ontwikkeling te continueren. Er is nu nauwelijks budget beschikbaar om voldoende in te zetten op het creëren en vergroten van bewustwording rond ondermijning binnen de organisatie en de samenleving, en de preventieve werking te benutten. Dit voorstel is het gevolg van vastgesteld beleid, namelijk het Integraal Veiligheidsbeleid. De raad heeft wel beleidslijnen uitgezet maar er zijn geen uitvoeringsmiddelen beschikbaar gesteld. Dit voorstel past dus ook in de lijn dat wat we begonnen zijn, maken we af.
Het gaat om een bedrag van € 10.000.

Anonimiseringssoftware
Om aan de privacyregelgeving van de AVG te kunnen voldoen is het noodzakelijk om gemeentelijke documenten, die openbaar worden gemaakt, te anonimiseren. Met de invoering van de Wet open overheid (Woo) is het aantal te anonimiseren stukken toegenomen. Dit komt mede omdat we nu verplicht zijn om documenten niet alleen beschikbaar te maken op aanvraag, maar deze ook actief toegankelijk te maken (bijvoorbeeld op de gemeentelijke website). Het handmatig anonimiseren van documenten is tijdrovend en vatbaar voor fouten, wat het risico op het lekken van gevoelige informatie verhoogt. Daarom wordt voorgesteld om te investeren in een gespecialiseerd softwareproduct dat dit proces kan automatiseren. Door een dergelijk systeem aan te schaffen, kunnen we efficiënter aan de vereisten van zowel de AVG als de Woo voldoen. De structurele kosten van een dergelijke systeem worden geraamd op € 30.000.
Incidentele middelen met betrekking tot de implementatie van een dergelijke systeem worden gedekt uit het budget van het project Wet open overheid (Woo).

SSO koppelingen
Een zeer groot deel van onze werkprocessen worden in digitale applicaties afgehandeld. Daarmee is de gemeente kwetsbaar voor digitale cybercrime. De gemeente probeert dit via diverse maatregelen tegen te gaan waaronder het gebruik van wachtwoorden door onze medewerkers om toegang te krijgen tot al die

vakapplicaties. Om veiliger en eenvoudiger toegang middels wachtwoordgebruik te verkrijgen is het cruciaal om hierop een inhaalslag te maken door middel van het principe van “Single Sign-On”. Dit initiatief streeft ernaar om de toegang tot verschillende systemen en applicaties te stroomlijnen, waardoor medewerkers met één enkele set inloggegevens veilig en efficiënt toegang krijgen tot alle benodigde tools en informatie. Hiervoor is een eenmalig invoeringsbudget nodig van € 10.000.

Projectleider I en A en facilitair regisseur
Bij de analyse van de organisatie is geconstateerd dat we op een aantal terreinen geen of weinig capaciteit tot onze beschikking hebben. Het gaat daarbij om de functies van subsidieadviseur, beleidsadviseur economie, administratieve ondersteuning voor de afdelingen, een facilitair regisseur, een beleidsadviseur dienstverlening en een projectleider I&A. Het gaat dan om functies die we nu niet of in beperkte omvang kennen binnen Borne, maar die wel van belang zijn voor de toekomst. Gelet op de koers van een pas op de plaats, zijn we ons er bewust van dat niet alle functies ingevuld kunnen worden door het aanvragen van extra financiële middelen. Een aantal van deze functies/taken worden niet ingevuld, een aantal wordt (deels) op een andere manier opgepakt, bijvoorbeeld door herschikking van taken binnen bestaande functies. Twee functies zijn echter noodzakelijk, namelijk de facilitair regisseur en de projectleider I&A. De facilitair regisseur is van belang met het oog op de aanstaande verhuizing naar en het samenwonen in het Huis van Borne. De projectleider I&A is een noodzakelijke uitbreiding vanwege het belang van informatieveiligheid, de toename van de digitalisering op allerlei vlakken en de uitvoering en regie op het uitgebreide projectenportfolio van I&A. Daarmee is deze functie van cruciaal belang om de bedrijfsvoering op niveau te brengen en te houden. Deze functie wordt momenteel incidenteel bekostigd.
De structurele kosten die samenhangen met beide functies zijn € 256.000 (loonsom inclusief overhead).

4.4.3 Wat doen we nog meer?

Kernonderwerpen voor 2025 zijn communicatie en participatie, aanpak van ondermijning, vergunningverlening en toezicht, professionalisering van het bestuurlijk proces en dienstverlening en informatievoorziening.

Bestuur
De komende tijd wordt ingezet op de professionalisering van het bestuurlijke proces. Deze professionaliseringsslag moet bijdragen aan een verbetering in informatievoorziening naar de samenleving. Naast communicatie en participatie is dit één van de dragers om het vertrouwen in het bestuur en de politiek te vergroten. In 2025 moet dit zijn beslag gaan krijgen, onder andere door een betere kwaliteit van de raadsvoorstellen, die ook begrijpelijker en toegankelijker worden.

Openbare orde en veiligheid
Gemeente Borne blijft een relatief veilige gemeente, maar ook hier spelen zaken als polarisatie, ondermijning en verharding en verjonging in het criminele milieu. Begin 2023 is het Integraal Veiligheidsplan 2023 (IVP) e.v. vastgesteld. De drie speerpunten die hierin opgenomen zijn, te weten leefbaarheid in de wijk, kwetsbare personen/jeugd en ondermijning, blijven onverkort de focus voor de komende jaren. Samen met onze partners, zoals politie, Wijkracht, Welbions, omliggende gemeenten en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Oost Nederland wordt hard gewerkt aan de uitvoering van dit IVP.
In 2025 wordt de ingezette lijn op kwetsbare personen/jeugd en vroegtijdige signalering doorontwikkeld. Voorkomen van polarisatie (doorontwikkeling buurtbabbel) en de aanpak van cybercriminaliteit (weerbare overheid en samenleving) krijgen steeds meer aandacht. Ook de bewustwording rondom ondermijning wordt verder uitgebouwd en meer controles worden opgepakt om de informatiepositie van de gemeente te versterken en ondermijnende criminaliteit in beeld te brengen en aan te pakken. Deze intensivering op de aanpak van ondermijning betekent dat de huidige beschikbare middelen voor de uitvoering van campagnes en controles onvoldoende zijn. Dit is al onder paragraaf 4.4.2 beschreven.

Communicatie en participatie
Een verbindende, toegankelijke en betrouwbare overheid die inwoners, ondernemers en organisatie centraal stelt. Dat is wat gemeente Borne wil zijn en waar de komende jaren vanuit de communicatievisie op ingezet wordt. Participatie is hierbij een belangrijk onderdeel, ook in het vergroten van de kwaliteit van besluitvorming. Door input van inwoners en andere belanghebbenden mee te nemen in beleidsprocessen wordt geborgd dat ook ervaringskennis meeweegt in de richting die gemeente Borne opgaat. Van belang is dat we doelgroepgericht en met focus communiceren. Dit betekent onder andere dat onze communicatiestijl, in taal

en beeld, is afgestemd op de doelgroep, zodat wat we willen vertellen ook overkomt zoals bedoeld is. Deze insteek vraagt een doorontwikkeling in onze huidige manier van communiceren en het proces dat we hiervoor met elkaar doorlopen.
Participatie wordt de komende jaren vaker en breder ingezet. Binnen projecten is nu al zichtbaar dat inwoners en belanghebbenden vaker betrokken worden. Dit vraagt meer communicatie-inzet, communicatiemiddelen en participatiebegeleiding vanuit de organisatie om te zorgen dat participatie op een goede, passende manier ingezet wordt. Vanaf het begin worden verwachtingen duidelijk geschetst over de manier waarop participatie ingezet wordt, wanneer dit het geval is, waarover en op welke wijze participatie plaats vindt. De samenwerking met dorps- en wijkraden wordt gecontinueerd en waar mogelijk, krijgen zij een passende rol in participatie binnen de dorpen en wijken.

Dienstverlening en digitalisering
De komende jaren wordt voortdurend verder gewerkt aan de digitalisering van de dienstverlening en informatievoorziening. De informatievoorziening wordt verder gedigitaliseerd en wordt makkelijker te vinden. Daarnaast wordt verkend welke mogelijkheden er zijn om, in samenwerking met Kennispunt Twente, meer datagedragen te gaan werken en welke meerwaarde dit voor gemeente Borne heeft.

In 2024 wordt het haalbaarheidsonderzoek uitgewerkt over samenwerking op het gebied van ICT-taken (de A-kant / automatiseringskant van I&A), zoals aanbevolen in het externe rapport uit mei 2023. Aanleiding van dit onderzoek is om de kwetsbaarheid te verminderen en de kwaliteit van de dienstverlening te borgen, zodat we beter voorbereid zijn op (toekomstige) uitdagingen en veranderingen, zowel in de lijn als binnen I&A. Omdat de organisatiebrede bedrijfsvoering in toenemende mate afhankelijk wordt van digitale systemen, de veiligheidseisen aan de digitale systemen verder aangescherpt worden en ontwikkelingen steeds sneller gaan, zal op termijn meer geïnvesteerd moeten worden in I&A. Indien Borne hierin niet mee gaat, komt de dienstverlening aan inwoners, organisaties en bedrijven onder druk te staan en worden veiligheidsrisico's gelopen. Dit jaar is meer bekend over de uitkomsten van de businesscase en daarmee samenhangend de toenemende kosten.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving
Alle regels over de fysieke leefomgeving moeten met de komst van de Omgevingswet sinds 1 januari 2024 uiteindelijk in 1 omgevingsplan komen. Deze wetgeving brengt veel nieuwe verplichtingen en kansen met zich mee, die een grondige evaluatie en actualisatie van onze huidige beleidsstukken en gemeentelijke verordeningen vereisen. De gemeente heeft nog tot 2032 de tijd om dat allemaal in het omgevingsplan vast te leggen. In de tussentijd is de gemeentelijke APV eind 2023, net als een aantal andere verordeningen, hierop al wel aangepast en geactualiseerd, zodat het een juiste juridische basis vormt waarop situaties en aanvragen om vergunningen kunnen worden beoordeeld. Aangezien dit vakgebied volop in beweging is, onder andere ook qua ondermijning, zullen we jaarlijks checken of de APV opnieuw aanpassing behoeft en geactualiseerd moet worden.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is één van de instrumenten om invulling te geven aan een gezonde en veilige leefomgeving. Landelijk wil men het VTH-stelsel verder versterken en professionaliseren. Het belang van een gezonde en veilige omgeving wordt namelijk steeds meer ingezien. Daarbij staat de burger centraal, maar een goede kwalitatief hoogwaardige uitvoering en een stevig VTH-stelsel zijn dan ook cruciaal. De gemeente Borne zal hieraan ook haar bijdrage leveren. Overigens werken in Twente de 14 gemeenten, de provincie Overijssel en de ketenpartners al veel beleidsmatig samen op het gebied van VTH, zowel bestuurlijk als ambtelijk.

Organisatieontwikkeling
In 2023 heeft er een uitgebreide analyse van de organisatie plaatsgevonden van het gekozen organisatiemodel, organisatiebesluit en de besturingsfilosofie uit 2020. Dat heeft geleid tot het rapport 'Verder op de weg vooruit': een uitgebreide beschrijving van de analyse. Er zijn diverse aandachtspunten en aanbevelingen voor de toekomst geformuleerd, waaronder een nieuwe organisatiestructuur en werkwijze. Deze zijn vertaald in een nieuwe organisatieregeling, welke door het college op 19 december 2023 is vastgesteld. De gemeenteraad is in februari 2024 geïnformeerd over de uitkomsten en opvolging van de analyse van de organisatie.

De nieuwe organisatiestructuur is per 1 mei 2024 geïmplementeerd. Heel 2024 zal in het teken staan van het borgen van de nieuwe leidinggevende structuur en werkwijze, teambuilding en opleiding voor de nieuwe teams en afdelingen. Tevens is per 1 mei een start gemaakt met een uitgebreide variant van het Hybride werken in ons huidige gemeentehuis; alvast vooruitlopend op de verhuizing naar het Huis van Borne. Er is een ontwikkelagenda opgesteld waarin uitgewerkt is hoe er invulling gegeven kan worden aan de professionalisering van de organisatie. De implementatie daarvan vindt grotendeels plaats in 2025.

HR
De invoering van de nieuwe organisatiestructuur leidt tot (nieuwe) medewerkers op functies. Dit leidt ook tot vacatures die extern worden uitgezet. Het duurt even voordat deze nieuwe functies en vacatures zijn ingevuld. Daarnaast is het belangrijk dat medewerkers die intern doorstromen de nieuwe functie zich eigen maken, zich verder ontwikkelen en de juiste mensen worden geworven op de openstaande functies.
Daarnaast is er ook aandacht voor het verder terugdringen van externe inhuur. Door de inhuur terug te dringen en mensen aan de gemeente Borne te binden, dalen de kosten en kunnen we een stabiele situatie creëren waarin medewerkers zich binden aan de organisatie en zich verder kunnen ontwikkelen.
Binnen de gemeente Borne merken we dat professionals binnen bepaalde vakgebieden schaars zijn en we in Borne soms maar werk hebben voor een beperkt aantal uren binnen die vakgebieden. We zijn in Twents verband aan het kijken naar de mogelijkheden om gezamenlijk mensen op te leiden of in dienst te nemen. Hierbij kan gedacht worden aan een vakgroep projectleiders, die werkzaam zijn voor meerdere gemeenten en zo ingezet kunnen worden wanneer ze nodig zijn. Dit maakt onze organisatie meer flexibel en biedt de medewerker de kans om ervaring op te doen bij verschillende gemeenten.

4.4.4 Wat mag het kosten?

Bestuur en samenleving	2025	2026	2027	2028
Baten	507	507	507	507
Lasten	-13.593	-13.442	-13.310	-13.310
Saldo	**-13.086**	**-12.935**	**-12.803**	**-12.803**

4.5 Programma Financieel gezond

4.5.1 Inleiding

Dit programma gaat vooral over de gemeentefinanciën. Tevens is in dit programma ook het grondbedrijf en gemeentelijk vastgoed ondergebracht.

4.5.2 Overige ontwikkelingen

Binnen dit programma zijn geen ontwikkelingen die leiden tot voorstellen om wettelijke taken efficiënt en effectief te kunnen (blijven) uitvoeren en bestaand beleid ook in de toekomst te kunnen blijven handhaven.

4.5.3 Wat doen we nog meer?

Gemeentefonds
Over de belangrijkste ontwikkeling op dit vlak, het gemeentefonds in relatie tot het ravijnjaar en wat dit met de gemeentefinanciën van Borne doet, is voldoende gezegd. Wel is belangrijk te beseffen dat op het moment van het opstellen van deze kadernota nog geen nieuw kabinet is geformeerd. Er is weliswaar een akkoord op hoofdlijnen maar een aantal zaken rondom het gemeentefonds is nog onzeker, zoals het schrappen van een incidentele greep uit het gemeentefonds in 2025 met een omvang van ongeveer € 1 miljard waarbij het effect voor Borne ongeveer € 1,1 miljoen is.
Op basis van de huidige informatie betekent dit voor Borne dat er voor het jaar 2025 nog een begrotingsoverschot is van € 1,1 mln., maar dit slaat vanaf 2026 om naar een structureel begrotingstekort van pakweg € 1,7 mln..

Inflatie
Het uitgangspunt dat gehanteerd wordt bij het opstellen van de begroting voor het verwerken van inflatiestijgingen het document ‘Macro Economische Verkenningen zoals het CPB deze per september 2023 heeft opgesteld. Achteraf worden de werkelijke inflatoire effecten hierop bijgesteld. Deze correcties zitten nog niet in de begroting 2024, maar zijn van grote invloed op de komende jaren. De prijsstijging ten opzichte van de begroting 2024 is 3,9%. Voor de periode 2026-2028 wordt rekening gehouden met percentages van 1,6% per jaar.

Voor de looncompensatie wordt, in overeenstemming met de uitgangspunten van de Twentse gemeenten, de salarissen eerst geactualiseerd op basis van de meest recente CAO. Eind 2023 is er een akkoord bereikt over de CAO 2024. Uitgangspunt hierbij is de “Loonvoet sector overheid” volgens de Macro Economische Verkenningen. Op basis hiervan wordt de looncompensatie vastgesteld op 4,3% in 2025 en op 2% voor de periode 2026-2028 per jaar. Deze percentages gelden voor het loon- en prijs beïnvloedbare gedeelte van onze begroting.

Vastgoed
In 2025 zal een start worden gemaakt met het uitvoeren van het in 2024 vastgestelde vastgoedbeleid.

Grondzaken
In 2025 zal een start worden gemaakt met het werken middels het in 2024 geüpdatet grond- en grondprijsbeleid.

4.5.4 Wat mag het kosten?

Financieel gezond	2025	2026	2027	2028
Baten	62.186	62.655	64.007	63.907
Lasten	-13.561	-15.133	-15.733	-15.833
Saldo	**48.625**	**47.522**	**48.274**	**48.074**

5 Proces

Deze nota kaderstelling wordt door de raad op 9 juli 2024 behandeld. Samen met de door de raad aangenomen amendementen en moties vormt deze nota Kaderstelling de basis voor de programmabegroting 2025 – 2028. Deze is geagendeerd voor de raadsvergadering van 12 november a.s. De uitkomsten van de meicirculaire zullen daarbij uiteraard meegenomen worden. Ook het regeerakkoord als uitwerking van het hoofdlijnenakkoord wordt hierbij betrokken.
Nadat deze nota Kaderstelling is aangenomen door de raad zal het college van B en W de voorbereidingen ter hand nemen van het proces zoals geschetst in hoofdstuk 3 van deze Kadernota. De uitkomsten van dit proces zullen als resultaat landen in de eerstkomende nota Kaderstelling.